

חינוך אישי בתיכון

מהות, תהליך, מתודות

איתי אלטר

מתודולוגיה

”

לשנות את העולם משמעותו
לשנות את החינוך

”

(יאנוש קורצ'אק)

תוכן

4	התפיסה החינוכית ב”מודל החינוך האישי”
7	מהות, תהליך ומתודות
9	פעילויות היכרות
17	בניית חוזה כיתתי
21	מאיפה באתי? מה למדתי?
23	איפה אני נמצא? איך אני לומד?
27	לאן אני רוצה להגיע? מה אני רוצה ללמוד?
31	איך אדע שהגעתי? איך אמדוד את הלמידה שלי?
33	איך אגיע לשם? איך אלמד?
35	חתימה על תכנית אישית (איתי אלטר)
36	יישום תכנית אישית
37	רפלקציות בסיום טרימסטרים
39	סיום ופרידה

חוברת זו נכתבה בעקבות עבודת חשיבה ופיתוח של שנתיים שמטרתה הייתה התאמה של רעיון החינוך האישי בכלל ומודל ה SML בפרט, לעבודה בבתי ספר תיכון. החומרים הכלולים בחוברת זו, חלקם פיתוחים וכתובה חדשה שלי וחלקם וריאציות ערוכות של כתיבה קודמת מאת כותבים במכון לחינוך הדמוקרטי. כאשר היה לי מידע לגבי הכותבת המקורית השתדלתי לתת קרדיט, סליחה מראש היכן שפספסתי.

התפיסה החינוכית ב"מודל החינוך האישי"

ה חינוך האישי מבוסס על תפיסה חינוכית הרואה בכל אדם ישות שלמה וייחודית, בעלת חוזקות, מרחבי צמיחה ותחומי עניין ייחודיים לה. יתרה מכך החינוך האישי מעוגן באמונה בזכות הבסיסית של כל אדם לשוויון הזדמנויות במימוש היכולות הייחודיות הגלומות בו. מכאן שהשאיפה בחינוך האישי היא לאפשר לכל אדם להגשים את הפוטנציאל הגלום בו, בדרך המתאימה לו, תוך כדי הוקרה של השונות והייחודיות של כל אחד.

בנוסף בתפיסה זו מגולמת גם התפיסה שכל אדם הוא אדם לומד וככזה מטבעו הוא אקטיבי בלמידה שלו ולא פסיבי.

מתוך תפיסה זו של החינוך האישי נגזרות מספר מהויות המגדירות את דרכי הפעולה במערכות המנסות ליישם את החינוך האישי:

דיאלוג - בבסיס העבודה החינוכית בחינוך האישי מתקיים המפגש האישי שבין המחנך לאדם הלומד. מפגש זה יכול להצליח רק כאשר היחסים בין המחנך לאדם הלומד הם יחסים דיאלוגיים הדדיים.

האדם הלומד - ההנחה בחינוך האישי ביחס לתהליכי למידה היא שהאדם, מעצם היותו, הוא יצור לומד ושעיקר הלמידה המשמעותית שהוא עושה היא למידה אקטיבית (גם אם לעתים לא מודעת). מתוך הנחה זו נובעת התפיסה שכדי לייצר למידה אצל התלמיד (והמורה), מערכת הפועלת מתוך תפיסה של חינוך אישי, היא מערכת שמתמקדת בקידום והעצמה של מוטיבציות פנימיות ללמידה.

האדם השלם - החינוך האישי מבוסס על תפיסה הרואה באדם ישות מוכללת. תפיסה זו מניחה שלא ניתן להפריד חלקים מסוימים של האדם מחלקיו האחרים ובהתאמה, שלא ניתן להפריד את חוויותיו של האדם בסיטואציה אחת משאר החוויות שלו בחיים. מבחינת התלמיד המשמעות היא שלא ניתן באמת לקיים הפרדה בין הקורה איתו בבית ספר מהקורה איתו בשאר שעות היום. וכיוון שהתפיסה היא הומאניסטית הוליסטית המשימה הבית ספרית היא לעזור לתלמיד (ולמורה) לראות את כוליותו ובעיקר את אזורי התפקוד שלו. מכאן צומח השיח הייחודי לחינוך האישי:

שיח חוזקות ואזורי צמיחה - בתוך השיח של החינוך האישי מושם דגש על למידה מעמיקה של האדם כשלם. בתוך למידה זו ולצורך הנעת תהליכי הלמידה, מושם דגש על זיהוי החוזקות של האדם, כמו גם על המרחבים המשמשים אזורי צמיחה עבורו.

מרחבי בחירה חופשית - כיוון שלכל אדם חוזקות שונות ואזורי צמיחה שונים, גם הלמידה מאדם לאדם שונה: הן בתכניה והן במהלכה (אסטרטגיות למידה למשל). נגזר מכך שבתוך תהליך הדיאלוג של החינוך האישי, לכל אדם לומד, נתפרת תכנית למידה ייחודית התואמת את החוזקות שלו, את אסטרטגיות הלמידה שלו, את תחומי העניין שלו, את שאיפותיו ומטרותיו וכו'. תפירה זו נעשית במסגרת הדיאלוג שבין המורה לאדם הלומד תוך כדי יצירת מרחבי בחירה רחבים ככל הניתן, בהם האדם הלומד יכול לבחור את מטרות הלמידה, תכני הלמידה, צורות הלמידה וכו'.

אחריות אישית - עם כל מרחב בחירה שנפתח עבור האדם הלומד באה האחריות האישית של האדם הלומד על אותו מרחב ועל הבחירות שהוא עושה בו. חלק בלתי נפרד מהרעיון החינוכי של החינוך האישי הוא שלאדם הלומד יש אחריות מלאה על הלמידה שלו. זה נגזר בין השאר מתוך התפיסה של האדם כלומד אקטיבי ולא פסיבי וככה, כמי שבוחר ולוקח אחריות על בחירותיו.

שותפות - התפיסה הרואה באדם כישות שלמה רואה אותו גם כחי בקונטקסט רחב וכשותף פעיל בתוך קונטקסט חברתי ותרבותי מגוון. האדם השלם הוא גם: בן משפחה, חבר בקהילה, בן תרבות, אזרח מדינה, חלק מקהילת למידה וכו'. מתוך ראייה זו חלק מהעבודה בחינוך האישי מבוססת על פיתוח האדם כשותף פעיל בתוך הקונטקסט החברתי\ תרבותי שלו. הדבר מתבטא הן בשיח חינוכי המעודד לאקטיביות חברתית והן בעבודה, הנעשית במסגרת קהילת למידה, על הכישורים הבין-אישיים ועל דרכי ההשתתפות בתוך הקהילה.

ערבות הדדית - מתוך התפיסה המכבדת כל אדם באשר הוא, על הייחודיות שלו, ומתוך הגישה של השתתפות בתוך קהילות, המהוות את הקונטקסט בו האדם חי, מושם דגש על הערבות ההדדית של חברי קהילת הלמידה זה לזה. השאיפה היא שכל אדם יזכה לתמיכה וליווי של חברי קהילת הלמידה בתהליך האישי שהוא עובר, בה בעת שהוא עצמו תומך ומלווה כל אחד מחברי קהילת הלמידה האחרים בתהליכים האישיים שלהם. מהות זה מחייבת כל אדם לקחת בחשבון את הקהילה בה הוא פועל, כחלק מהשיקולים שלו לגבי הדרך בה יפעל לקידום המטרות האישיות שלו.

פלורליזם - באופן טבעי המתח המתקיים בין צרכי הפרט הייחודי לבין קיומה של קהילה, הכוללת פרטים שונים ומגוונים, מחייב קיומו של פלורליזם אמיתי בבסיס כל פעילות חינוכית של מודל החינוך האישי.

מהלך SML כמודל אחד אפשרי לחינוך אישי

ישנן מספר דרכים ליישם את התפיסה החינוכית של החינוך האישי בבית ספר. דרך אחת המאפשרת שילוב טוב בין התהליך האישי הכללי לתהליך פדגוגי לימודי היא שימוש במודל **SML – Self Managed Learning**. לפי מודל זה מהלך שנתי יכול בגדול את השלבים הבאים:

- ❁ **מהלך של גיבוש הקבוצה כקהילה -** מסתיים בגיבוש משותף של חוזה פעולה קבוצתי המחזיק את נורמות ההתנהגות הקבוצתיים.
  - ❁ **מהלך של בניית תכנית לימודית חינוכית- אישית** לכל חבר בקהילה - מהלך הכולל הסתכלות על העבר וההווה וחשיבה על העתיד הרצוי לכל אחד. זיהוי של הצלחות מהעבר והסקה לגבי אסטרטגיות פעולה ואסטרטגיות למידה מוצלחות וכו'.
  - ❁ **חתימה על תכנית אישית- אירוע שיא של חתימה** על הסכם אישי מול הקהילה.
  - ❁ **מהלך ליווי של כל לומד במימוש התכנית האישית שלו -** על ידי קהילת הלומדים ועל ידי המחנך.
  - ❁ **סיום שנה -** ברפלקציה על ההצלחה של התהליך השנתי וחשיבה לשנה הבאה.
- באופן טבעי המשמעות של מהלך כזה היא שעל

המחנך לעבור הכשרה ולקבל ליווי ותמיכה המחזיקים בין השאר גם פיתוח והעצמה של מיומנויות הנחיית קבוצות - (בחוברת זו יש פחות דגש על הקניית הידע התיאורטי שבבסיס הנחיית קבוצות ולכן מומלץ לקרוא חומרים תיאורטיים מתחום הנחיית הקבוצות: אני ממליץ על שני ספרים בהקשר זה - למי שנפגשים עם עולם הנחיית הקבוצות לראשונה אני ממליץ להתחיל בספר "מסע קבוצתי - המדריך למנחה קבוצות" מאת ד"ר ניר זיו וד"ר יעל בהרב בהוצאת גל. למי שמחפשים העמקה תיאורטית בתחום הנחיית הקבוצות אני ממליץ על המקראה "הנחיית קבוצות" בעריכת נאוה רוסנר ולירון נתן ובהוצאת מרכז ציפורי.) בחוברת זאת אני שם דגש על המהלך של מודל ה SML בחינוך האישי ואני מציע הבניה של מהלך כזה לתיכונים.

מהות, תהליך ומתודות

תהליך

כשאנחנו מדברים על תהליך אנחנו למעשה מדברים על מיקום הקבוצה בתוך המהלך ה-SML ובתוך המהלך השנתי (חגים ופעילויות שכבתיות). למרות שבאופן כללי הכיוון במהלך הוא קדימה ויש התארגנות סביב התכנון השנתי מבחינת לוחות הזמנים, הרי שמבחינת התהליך בהחלט אפשרי להתגמש לפי אופי הקבוצה ויכולות המארח. מבחינה זו, זה בסדר אם לעתים המערך בו נעשה שימוש שייך לשלב קודם, או לשלב מתקדם יותר בתהליך וזה בסדר גם שהקצב בכיתות השונות בשכבה יהיה קצת שונה. עם זאת חשוב שכל מחנכי אותה שכבה יהיו מכוונים פחות או יותר לאותו לוח זמנים של התהליך. בגדול התהליך ה-SML כולל: היכרות חוזה קבוצתי • העמקת היכרות • מאיפה באתי? • מה למדתי? • איך אני לומד? • איפה אני נמצא? • לאן אני רוצה להגיע? • מה אני רוצה ללמוד? • איך אדע שהגעתי לשם? • איך אמדוד את הלמידה שלי? • איך אגיע לשם? • אלמד? • חתימה על תכניות אישיות (סביבות חנוכה) • רפלקציה על בניית תכנית • יישום ומעקב קבוצתי • רפלקציה על יישום וכיוונונים אחרונים (סביבות פסח) • יישום ובגרויות • סיכום, פרידה וסיום (רפלקציה שנתי).

לפני שאפרוס מגוון מערכים לכל שלב במהלך ה-SML בשנת לימודים בתיכון חשוב שההפרדה בין מהות, תהליך ומתודות תהיה ברורה:

מהות

\- כשאנחנו מדברים על מהות אנחנו למעשה מדברים על הערכים שבבסיס התפיסה החינוכית של החינוך האישי. כשאני בא לבנות מערך חדש או לחליפין כשאני בא לשנות מערך קיים חשוב שאוודא שהמהויות נשמרות בבסיס העשייה החינוכית שלי. המהויות עליהן אנו מדברים הן כמובן: דיאלוג, תפיסת האדם כשלם, תפיסת האדם הלומד, שיח חזקות ואזורי צמיחה, שיח חלומות, מרחבי בחירה חופשית, אחריות אישית, ערבות הדדית, שותפות והשתתפות ופלורליזם.

מתודות

מתודות הן אוסף הפעולות והגירויים בהם אנו עושים שימוש לצורך גיוס התלמידים לתוך המהלך. כיוון שהמתודות נועדו לשרת את המטרה והן אינן מטרה בפני עצמה, שינוי מתודות לצורך התאמה לקבוצה ולמחנך זה דבר שכיח ונכון. ככלל בעבודה עם בני נוער מומלץ לגוון במתודות ובמיוחד כשמדובר בקבוצה הטרוגנית מבחינת אופי הפרטים שבה. סוג המתודה נקבע מתוך משחק במספר גורמים:

- ❖ **שימוש במרחב** - ישיבה במעגל, ישיבה בח', שימוש בשולחנות, שימוש בקירות, הסתובבות בתוך הכיתה, פעילות מחוץ לכיתה וכו'.
- ❖ **גודל קבוצת עבודה** - דיון במליאה, עבודה בקבוצות גדולות (10-6 תלמידים בקבוצה), עבודה בקבוצות קטנות (6-4 תלמידים בקבוצה), עבודה בשלשות, עבודה בזוגות, עבודה עצמית.
- ❖ **שימוש בעזרים** - שימוש בקלפים, שימוש בחפצים, שימוש בציור, שימוש בקולאז', שימוש בדפים לכתיבה, שימוש בטפסים למילוי, שימוש בבריסטולים לאיסוף כתיבה, שימוש בלוח, שימוש בחומרים מצולמים, שימוש במוזיקה, שימוש באקטואליה, חיבור לחומר לימודים, או לידע כללי וכו'.

כל המתודות הרשומות להלן הן הצעות למהלכי שיעורי חינוך אפשריים. ניתן לשנות וניתן אף להמציא מהלכים משל עצמכם, שמתאימים למהלך הכולל של החינוך האישי.

את הטון (אם חשוב לך בסבב מסוים לקבוע את הטון...).

בחלק מהפעילויות התלמידים יוצרים תוצרים כתובים. חשוב לאסוף את התוצרים הללו ולשמור אותם. בחלק מתוצרים אלו נעשה שימוש בהמשך. בנוסף תוצרים אלו מהווים תיעוד חשוב של התהליך. מומלץ לאסוף את התוצרים בתיקיות תלמידים כך שיהיה אפשר בסוף שנה לתת לכל תלמיד את התיקייה שלו וגם לעשות בהם שימוש לתהליכי רפלקציה לאורך השנה.

בחלק מהפעילויות יש תוצרים ויזואליים שניתן לאסוף ולתלות על קירות הכיתה וכך לאורך זמן הקישוט של הכיתה יכול לייצג את התהליך הקבוצתי (יכול גם להקל על מחנכים שמרגישים שקישוט הכיתה היא מטלה שאינה מתחום החזקת שלהם).

כל המתודות הרשומות להלן הן הצעות למהלכי שיעורי חינוך אפשריים. ניתן לשנות וניתן אף להמציא מהלכים משל עצמכם, שמתאימים למהלך הכולל של החינוך האישי. אם אתם ממציאים מהלכי שיעור חינוך משלכם מומלץ לשתף מחנכים אחרים בבית הספר לצורך למידה משותפת ולצורך בניית מאגר פעילויות בית ספרי משותף.

ההצעות לפעילויות שלהלן נאספו ממקורות שונים ולכן סגנון הכתיבה ורמת הפירוט אינם עקביים.

בהמשך החוברת תמצאו מגוון רחב של רעיונות למערכים ופעילויות מסודרים לפי סדר התהליך השנתי. ניתן לקחת את הרעיונות כמו שהם ולנסות אותם בכיתתכם, ניתן לקחת ולשנות אותם כך שיתאימו טוב יותר לסגנונם ולסגנון כיתתכם, וניתן כמובן להשתמש בהם רק כהשראה ליצירה האישית שלכם.

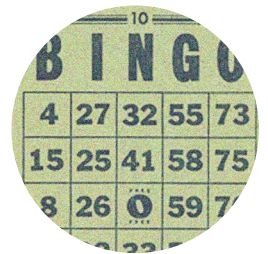
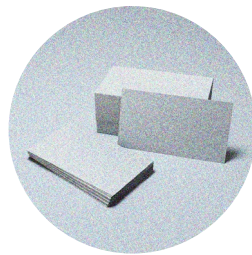
הערות כלליות לשימוש במערכים

על אף שבאופן כללי המתודות בחוברת זו מסודרות באופן כרונולוגי של מהלכים, מומלץ לעבור על כל המתודות ולבחור את אלו שברצונך להשתמש בן לפני תחילת השנה. לכך יש שתי סיבות עיקריות: ראשית, בחלק מהמקרים לשם הצלחה של מהלך מסוים יש להכין עבורו את הקרקע שבועות רבים מראש (או כדאי לדעת עליו מספיק זמן מראש). שנית, לפי עיקרון ההפרדה בין מתודה\תוכן\מהות, יכול להיות שמהלך שמופיע בסיום ופרידה מציע מתודולוגיה שתתאים לך לתחילת השנה, אז חבל שתתקל בה רק לקראת סופה.

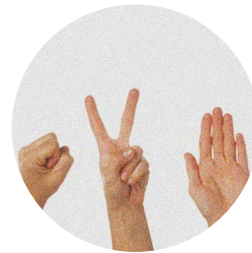
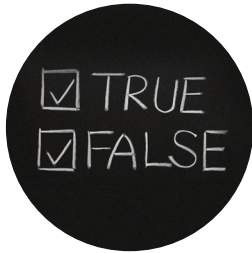
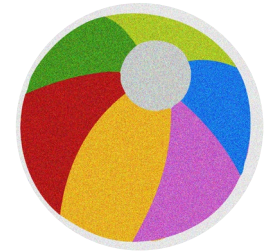
השתתפותך בסבבים, בדיונים ובפעילויות מהווה דוגמא אישית חשובה לתלמידים ומאפשרת לך להביא את קולך ודעותיך ממקום דיאלוגי.

לרוב בסבבים הראשון שפותח את הסבב יכול לקבוע

פעילויות היכרות

"שעון/ יומן פגישות"

כ"א מקבל "שעון"/יומן ועליו רשומות שעות (למשל 2:00, 4:00, 6:00, 8:00, 10:00, 12:00 - חשוב שלא יהיו יותר שעות מכמות משתתפים פחות אחד). בשלב הראשון, על כל תלמיד לקבוע פגישות עם תלמידים אחרים, בהתאם לשעות (אסור לקבוע יותר מפגישה אחת עם אותו תלמיד). את הפגישות רושמים בשעון יומן, למשל עם צביקה קבע עם רוני בשעה 2:00 הוא כותב אצלו בשעה 2:00 רוני ורוני כותבת אצלה בשעה 2:00 צביקה. בשלב השני: המחנך מכריז על השעה, והפגישות מתקיימות ע"פ שאלות מנחות למפגש. לדוגמא: בפגישה ראשונה כ"א מספר לשני על אירוע נחמד שקרה לו בזמן האחרון. בפגישה השנייה, כ"א מספר לשני על תחביב שיש לו (או שהיה לו). בפגישה השלישית, כ"א מספר איך היה לו בחופש הגדול. בפגישה הרביעית, מספרים על התכניות לשנה"ל הנוכחית, וכו' כיד הדמיון הטובה על המחנך...

מוסיקה שאני אוהב:	הבילוי המועדף עלי:	המאכל האהוב עלי:
ספורט שאני מתעניין בו:	תכנית הטלוויזיה הכי שווה:	עונת השנה המועדפת שלי:
איפה אוהב להסתובב:	הכי אוהב לשתות:	הצבע החביב עלי:

בינו היכרות

תרגיל בו כל ילד מקבל לוח בינו ריק שעליו למלא (כמובן שאפשר להתאים לקבוצה):

מהלך המשחק: לאחר שכל ילד מילא את הלוח שלו, נותנים סימן להתחלה. כל תלמיד צריך לאסוף 9 חתימות ללוח שלו. חתימה אפשר לקבל מתלמיד אחד שאוהב את מה שאני אוהב. למשל אם כתבתי במאכל ספגטי בולנו אני יכול לקבל חתימה על משבצת המאכל רק מתלמיד שאוהב אף הוא ספגטי בולנו (לא חייב להיות שהוא כתב את זה בלוח שלו, מספיק שאומר שגם הוא אוהב את זה). מנצח מי שאסף את החתימות הכי מהר. משחקים עד שכולם מסיימים, מדרגים רק את המקום הראשון והשני... אם נשאר זמן בסוף אפשר לעשות דיון קצר ולבדוק על מה היה קשה להחתיים? מה היה קל? מה הרבה אוהבים ומה לא? האם היה משהו שהופתעתי לגלות שאוהב משהו כמוני? וכו'...

"מעגלי שוני ודמיון"

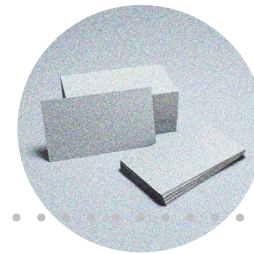
מחלקים את הקבוצה לשלוש. כל שלשה מקבלת דף ועליו שלושה מעגלים עם אזורי חפיפה. על התלמידים למצוא את אזורי הדמיון ביניהם (האזורים החופפים) ואת אזורי השוני. ניתן להנחות את התרגיל בשאלה פתוחה וכללית או על ידי מיקוד בתחום ספציפי.

בלונים - כל אחד מצויר\כותב על הבלון משהו שמייצג אותו. זורקים את הבלונים באוויר, כל אחד תופס בלון, קורא\מציג מה כתוב\מצויר עליו וכולם מנסים לנחש של מי הבלון.

גלגל - מחלקים את הקבוצה לתתי קבוצות, כך שבכל קבוצה יהיו 4-5 ילדים. כל קבוצה מקבלת ציור של גלגל, שמחולק ל- 4-5 ריבועים. בעיגול הקטן כותבים משהו משותף לכולם, ובריבועים משהו ייחודי לכל אחד.

תעביר את זה הלאה (מיפוי חברתי) - פעילות לימים הראשונים. מתחילים מילד אחד שנותן מדבקות לילדים אותם הכיר לפני תחילת השנה. כאשר הוא

נותן מדבקה הוא מספר כיצד הכיר את הילד. השלב הבא - כל אחד מהילדים שקיבלו מדבקות מקבלים שלוש מדבקות ונותנים הם לילדים שהכירו ומספרים כיצד הכירו את הילדים הנוספים בקבוצה. ממשיכים ככה עד שכולם זכו להיות "מוכרים" על ידי מישהו. אחר כך אפשר להתחיל שוב מילד אחר עם סיפורים אחרים.

הכרות עם קלפי שאלות

גזרו את הטבלה, הכינו מספר סטים של קלפים המכילים את כל השאלות. חלקו את הכתה לזוגות/ שלשות/ רביעיות.

המטרה: הכרות קלילה / חידוש הכרות בקבוצה ותיקה.

דרך המשחק: המנחה קוצב זמן לכל סיבוב משחק. כל אחד מרים קלף ועונה על שאלה במהירות המרבית. בתום הזמן הקצוב מחליפים זוגות/ שלשות רביעיות.

ומתחילים סיבוב חדש. הערות: בקבוצה שכבר מכירה אפשר לתת הנחיה לפיה כל אחד עונה על השאלה ביחס למשתתפים האחרים. ניתן לערוך את המשחק במתכונת של קרוסלה - מעגל פנימי ומעגל חיצוני. בכל פעם מעגל חיצוני זו כיסא ימינה. ניתן להוסיף שאלות כיד הדמיון הטובה עליכם.

תחביב שלי	חלום אישי קטן שיש לי	בזמני הפנוי אני אוהבת ל...	אירוע משמח שקרה לי החופש	דבר שמשמח אותי
סרט שאהבתי	צבע אהוב במיוחד	זו המשפחה שלי:...	אני וחיות מחמד	ספר שאהבתי במיוחד
בא לי ללמוד על...	מאכל שאני ממש אוהבת להכין	מאכל שאני ממש אוהב לאכול	"אס" מה שבא לי לדבר עליו	משהו נוסף על עצמי
מקום בארץ שאני אוהב לבקר בו	שחקן קולנוע אהוב	שיר שמרגש אותי	מקום שעוד אגיע אליו פעם	מקום בעולם שהייתי ואהבתי יותר מכל
שמי הוא וקראו לי כך כי...	תחום ספורט שאני אוהב	שבת בבוקר אצלי זה...	בילוי משפחתי מיוחד	תחביב שאני מפתח

כלפי החיצוני. כל צמד משוחח לפי תחילת המשפט שהמחנכת אומרת, כשנגמר הזמן יושבי המעגל החיצוני זזים מקום אחד ימינה. היגדים לדוגמא: חברות בשבילי.. בית הספר לגבי... רצייתי לספר על עצמי ש...

אנחנו על המפה

מהיכן אני מגיע בבוקר ואיפה אני עולה על ההסעה. את מי אני פוגש שם, מה אני עובר בדרך? ליד מי אני יושב? איך אני מרגיש בהסעה? דרושה מפה גדולה. כל אחד יכול לסמן בצבע אחר את המסלול אותו הוא עובר. אילו מסלולים מתמזגים? מי בא לבד? מי בא ברגל?

משחק הקרוסלה

(דומה לשעון פגישות) יושבים בשני מעגלים פנימי וחיצוני בקבוצות שוות - המעגל הפנימי עם הפנים

פאזל

המחנך/ת/יכין מראש עיגול קרטון ויגזור ממנו חלקים מגוונים בצורתם לפי מספר התלמידים בכיתה. כל תלמיד מקבל חלק ורושם עליו את שמו או שם חיבה או כינוי שאהוב עליו. אחר כך מנסים התלמידים לחבר את החלקים לפאזל שלם. בישיבה במעגל יצביע כל תלמיד על חלקו ושמו בפאזל ויוסיף מספר פרטים נוספים על עצמו, על משפחתו, תחביביו, וכן יציג ציפייה אחת שלו מבית הספר / הכיתה.

חוט השאלות

המשתתף הראשון מחזיק סליל של חוט. הוא בוחר את אחד המשתתפים אליו הוא מעביר את הסליל (הקצה נשאר אצלו כל הזמן) ושואל אותו שאלה. הנשאל לא עונה ומפנה שאלה למשתתף נוסף... כך עד שיש רשת של חוטים בחדר ומלא שאלות באוויר. האחרון שואל את הראשון ואז מתחילים לגלגל בחזרה את הסליל ולפרום את הסבך כשכל אחד בתורו עונה על מה שנשאל.

הכדור

כל תלמיד יאמר את שמו. בתום הסבב ייקח המורה כדור ויזרוק אותו לתלמיד כלשהו בציון שמו זה יזרוק את הכדור לתלמיד אחר, שוב בציון שמו, וכך עד שכולם ישתתפו בתרגיל. אין לזרוק את הכדור פעמיים לאותו תלמיד. אם אין זוכרים את השם, מבקשים אזכור ואז זורקים. מומלץ לחזור על התרגיל, והפעם בקצב מואץ.

שאר התלמידים רשאים להתייחס לנאמר ולבקש הבהרות. תלמיד יכול להציג את עצמו אף באמצעות מספר חפצים ובלבד שיישאר מספיק פריטים לכולם. יגדיל לעשות מחנך שיצור קשר עם ההורים עוד לפני תחילת השנה וישיג מהם חפץ אישי של הילד המתאר או משמעותי מאוד עבור הילד, (ללא ידיעת התלמידים). ביום הראשון כשיפרוש המחנך את חפצי הילדים על הרצפה - יתוסף גם גורם ההפתעה למשחק.

היכרות בקבוצות

הקבוצה תחלק לזוגות (שאינם מכירים זה את זה). במשך 5 דקות יציגו בני הזוג את עצמם זה בפני זה ויספרו כל העולה על רוחם: דברים שאוהבים ולא אוהבים, תחביב מסוים, מאוויים, תכונות וכו' גם המורה יכול להשתתף בפעילות זו ולחבור לאחד התלמידים. הקבוצה תתכנס שוב לישיבה במעגל, ולפי הסדר יספר כל תלמיד למליאה על בן זוגו לשיחה.

סיפור השם: אני ושמי

כל תלמיד מספר בתורו על שמו: מי נתן לו את שמו? על שם מי או מה, האם יש סיפור מאחורי שמו? מה אומר לו האדם או הנושא שהוא קרוי על שמו? האם ניסה להיות דומה לו? מהו יחסו אל שמו, האם השם אהוב עליו? האם לדעתו שמו נדיר או נפוץ ומה זה עושה לו? האם היו לו שמות אחרים, כינויים, מה היה יחסו אליהם? אילו היה יכול - באיזה שם היה קורא לעצמו? אילו שמות חיבה יש לו? המורה יכול לפתוח את הסבב בקטע הבא: "קראו לו אברהם והוא לא אהב את שמו. אילו היה שמו עידן או שגב - בוודאי היו חייו הרבה יותר מרתקים - כך חשב". התלמידים יתבקשו להביע את דעתם על הקטע ואתר - כך לעבור לשמותיהם הם. דרך אלטרנטיבית להתחיל פעילות זו היא ע"י חלוקת השיר: "לכל איש יש שם" של המשוררת זלדה. המורה או אחד התלמידים יקרא שיר זה בקול רם. המחנך/ת יבקש מכל תלמיד בתורו לציין שורה אחת או שתיים שהוא מתקשר אליהן באופן המשמעותי ביותר. כל תלמיד יספר לקבוצה או לבן זוג על שמו בהתאם לנקודות שלעיל.

סרט שראיתי..., בית הספר שלי הוא..., אני חושש מ..., ספרו לי על ביה"ס ש..., אני מצפה שביה"ס יהיה..., כשאני בקבוצה חדשה אני..., הייתי רוצה ש..., כולם יודעים שאני... וכו'.

"טור כיסאות"

מחלקים ל2 קבוצות- מסדרים כסאות לפי מספר המשתתפים בכל קבוצה אבל כסא אחד פחות (למשל אם יש שתי קבוצות של 9 תלמידים כל קבוצה מקבלת 8 כיסאות). כל קבוצה עומדת בטור על הכיסאות וצריכה לעבור מקצה אחד של החדר לקצה השני בלי לגעת ברצפה אלא רק על הכיסאות. מנצחת הקבוצה הראשונה שמצליחה להגיע לצד השני (הרחבה)- עומדים בטור על כיסאות, ועפ"י המשימות שהמורה נותנת צריך להסתדר מחדש בלי לרדת מהכיסאות. משימות לדוגמא - להסתדר לפי הגובה, על פי תאריכי לידה, אורך שיער, מידת נעלים וכו', כדי לאתגר את המשחק אפשר להוסיף חוקים - אסור לדבר, רק לאחד מותר לדבר, וכו'.

שם חפץ

כל אחד מניח במרכז המעגל חפץ מתוך התיק שלו, ומספר עליו במספר מילים. לאחר שכולם סיימו, כל אחד לוקח חפץ ממרכז המעגל (שאינו שלו) ועליו לספר איך הוא מתחבר לאותו חפץ.

קופסת משפטים

קופסא עם משפטים לא גמורים שכל ילד לוקח ומשלים כראות עינו. לדוגמא: חוויה נעימה שהיתה לי..., התחביב שלי הוא..., אני אוהב..., אני גר..., המאכל האהוב עלי ..., אני טוב ב..., אני לא אוהב...,

מחפשים שותף

המחנכ/ת/יבקש מהתלמידים להסתובב בחדר ולמצוא חברים בקבוצה העונים לתיאורים הנדרשים:
 • אוהב את הזמר/ת האהוב/ה עלי... • צבע עינינו זהה... • אוהב את תכנית הטלביזיה האהובה עלי... • יש לו מספר אחים כשלי... • שמאלי בידיו... • קרוב אלי ביותר בגיל... • יש לו בעל חיים בבית... • מזויף כמוני... • התחביב שלו הוא כמו התחביב שלי... ועוד כהנה וכהנה.. המחנכ/ת/יכריזו כל פעם על משימה אחרת. על התלמידים למצוא שותפים, להחליף מידע בעניין, לרשום את שמות השותפים, ולהמשיך הלאה. אפשר גם לבקש למצוא תלמידים שדעתם שונה ולשוחח עימם 5 דקות.

מסתדרים

(קבוצה אידיאלית היא של 8 תלמידים ותלמידות) המנחה מודד זמן ואומר להסתדר באופן מסוים תוך 20 שניות (הזמנים יכולים להשתנות בהתאם למטלה) להסתדר לפי: גובה / לפי שם - הראשון ששמו מתחיל בא וכן הלאה, אפשר גם לגוון ולהתחיל דווקא שהראשון מתחיל מהאות ת'. / להסתדר לפי שם האמא או האבא / להסתדר לפי שם משפחה / להסתדר בקבוצות לפי צבע עיניים / להסתדר לפי צמחונים ולא צמחונים וכן הלאה...

"בוראים עולם" קיר גרפיטי

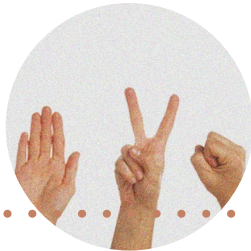
במרכז מציירים גלובוס ובו כתוב: בעולם שלי לא יהיו.... בעולם שלי יהיו.... כל אחד מהמשתתפים יכול לכתוב רק משפט אחד מה יהיה ומה לא יהיה בעולם שלי. לאחר מכן כשכולם כתבו כולם עוברים ובוחרים את המשפט שהכי מדבר אליהם שלא הם כתבו ומבררים מי כתב אותו.

"בייגלה"

מעבירים קערה עם בייגלה, כל אחד לוקח כאוות נפשו (לא אוכלים), אחרי שכולם לקחו, כל אחד צריך

לספר משהו על עצמו עפ"י כמות הבייגלה שהוא לקח, חשוב - לספר מה עושים עם הבייגלה רק אחרי שלוקחים.

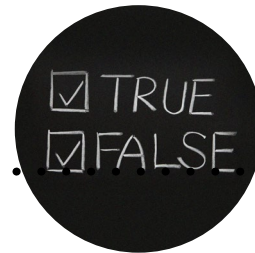
אבן ניר ומספריים

ברכות - על התלמידים להסתובב בכתה ולשחק את המשחק אבן נייר... המפסיד צריך לברך את המנצח או לומר לו משהו טוב. לאחר שסיימו מחפשים בן זוג אחר. המשחק יסתיים כשלאחד הילדים יהיו 3/4/5 ברכות. ניתן לשנות את ההנחיה - לשאול שאלה, לספר על משהו מצחיק שקרה השבוע, לספר על משהו עצוב שקרה השבוע, וכיו"ב, כיד הדמיון הטובה עליכם. גם כאן ניתן, בהמשך, לתת כל פעם לילד אחר להנחות את המשחק. ניתן לשחק באופן דומה עם המשחק זוג או פרט, או בשלשות - משלשה יוצא אחד...

כדור השאלות

עומדים במעגל ומעיפים כדור נייר, בכל פעם קוראים בשם אחד הילדים. מי שנפל לו הכדור עונה על שאלה שזה שמסר את הכדור שואל. אפשר לעשות וריאציות שונות.

אמת ושקר

כל ילד בתורו מספר שני סיפורים על עצמו סיפור אחד אמתי וסיפור אחד שקרי. הילדים האחרים צריכים לנחש מה האמתי ומה השקרי. לאחר שמזהים מה הסיפור האמתי אפשר לתת לילדים לשאול שאלות לגבי הסיפור האמתי (יכול לקחת יותר ממפגש אחד).

"מעולם לא"

מסדרים מעגל כיסאות כך שיש בדיוק כמספר המשתתפים פחות כיסא אחד. אחד המשתתפים עומד ואומר משהו שמעולם לא עשה (למשל מעולם לא אכלתי טונה) כל מי שכן עשה את הדבר הזה צריך לקום ולתפוס לעצמו מקום חדש, גם מי שאמר מה לא עשה מנסה לתפוס מקום. מי שנותר עומד אומר מה הוא מעולם לא עשה וכך ממשיכים עד שמרגישים שהמשחק מיצה את עצמו.

דיוקן עצמי

מביאים לכיתה דפי A3 ריקים, טושים, צבעים, ירחונים צבעוניים, מספריים, דבק וכו'. כל תלמיד מקבל דף ריק עליו הוא צריך ליצור דיוקן עצמי של התכונות, היכולות, הידע וכו' שלו. ניתן לתת הנחיות שונות לגבי

הדיוקן. לאחר שנותנים זמן ליצירה כל אחד מציג את הדיוקן שיצר ומסביר. וריאציות ניתן לחלק את הכיתה לקבוצות קטנות 3-4 תלמידים ולתת הנחיות מיוחדות למשל צרו יחדיו את הדיוקן של המורה האידיאלי מבחינתכם, מה זה להיות תלמיד? צרו דיוקן של גיבור וכו'. ולאחר מכן כל קבוצה מציגה את היצירה שלה...

הדואר בא היום

כל תלמיד מקבל 10 פתקים ריקים וכלי כתיבה. ההנחיה היא שבכל פתק יש לכתוב שאלה שהתלמיד היה רוצה שאול את אחד המשתתפים שהוא לא מכיר ממקודם (אפשר לתת הנחיו בסיסיות לגבי איזה שאלות לגיטימיות ואיזה לא). כל פתק יש לקפל לארבע ולרשום עליו את השם של המשתתף אליו מופנית השאלה. את הפתקים המקופלים אוספים בשקית הדואר שנמצאת אצל המחנך. לאחר שכל הפתקים נאספו הדוור מחלק את הפתקים למשתתפים לפי השמות שרשומים עליהם. כל משתתף קורא את השאלות שקיבל ובוחר על איזה שתי שאלות מתוך השאלות שקיבל הוא רוצה לענות, מקריא את השאלות ועונה עליהן.

בניית חוזה כיתתי

היכרות עם בית הספר ועם התקנון של בית ספר

מחלקים את הכיתה ל 2-3 קבוצות למשחק חפש את המטמון. מכינים מראש:

❖ שלושה פאזלים של התקנון (מדביקים שלושה עותקים של התקנון על בריסטול וחותכים לכ 40 חתיכות).

❖ שלושה העתקים של שבעה כתבי חידה למשחק חפש את המטמון. כל כתב חידה מכיל רמזים לגבי אחת מ 6 תחנות בבית הספר (מזכירות, הנהלה, חדר מורים, יועצות, מערך טיפולי, אודיטוריום, מתחם טקסים, אולם ספורט, קפיטריה וכו') כשהאחרון מוביל חזרה לכיתה האם. בכל תחנה מחכה לקבוצה כתב החידה עם הרמז לתחנה הבאה + חתיכות פאזל של התקנון. הקבוצות מתחרות בהשגת כל חלקי הפאזל. כשחוזרים לכיתה צריכים להרכיב את הפאזל - הקבוצה הראשונה שהצליחה להרכיב את התקנון מנצחת.

- ❖ **לפני המתודות ליצירת חוזה קבוצתי להלן דוגמא לחוזה קבוצת עם הכללים שאני ממליץ עליהם ככללים לחוזה קבוצתי. אני מזכיר שגם המחנך צריך להיות מחויב לכללים שנקבעו בחוזה הקבוצתי. חשוב מאד שבכל הפעילויות הקשורות בבניית החוזה הכיתתי המחנך ישתתף כאחד המשתתפים ויביא את הדברים שחשובים לו כדי שהתוצר הסופי יכלול גם את מה שחשוב בעיני המחנך.**
- ❖ **אנחנו מתחילים אות בזמן ומסיימים אות בזמן -** לכולנו אחריות משותפת לכך שהמפגש יתחיל בזמן ויסתיים בזמן. המפגש יתחיל בזמן גם אם יש רק מעט תלמידים ואת בכיתה באותה עת.
- ❖ **יש לנו אחריות משותפת על המרחב הכיתתי -** לכולנו אחריות משותפת על שמירת המרחב הכיתתי שלנו. כולנו נשמור על הציוד והקישוטים בכיתה וכולנו נעזור בשמירה על הניקיון של הכיתה בסיום הפעילות.

חוזה קבוצתי לדוגמא

- ❖ **כל אחד\ת מדבר\ת רק בשם עצמו\ה -** המשמעות של זה היא שהמשפטים שלנו מתחילים ב"אני (חושב\ת, מרגיש\ה, יודע\ת, רוצה וכו')". אנחנו לא מדברים ואת בשם אחרים ואת בקבוצה (לא "יוסי הוא..." , "לא" שמוליק חושב ש..." וכו') וגם לא בהכללות (לא "כל הבנים הם...", "לא" כל הדתיים הם..." וכו').
- ❖ **אנחנו מכבדים ואת את דבריו\ה של כל אחד\ת -** לא משנה עד כמה אנחנו לא מסכימים ואת עם דבריהם\ן של אחרים ואת, או עד כמה דברים אלו נשמעים לנו טיפשיים ומגוחכים, אנחנו לא צוחקים ואת על... לא מפריעים ל... ולא מבטלים את... דבריהם\ן. לכשיסיימו לדבר נוכל להגיד את דעתנו בנושא.
- ❖ **אנחנו שומרים ואת את הסיפורים האישיים בתוך הכיתה -** סיפורים אישיים שנפתחים במהלך המפגש נשארים בתוך הקבוצה. אנחנו לא הולכים ומספרים מי אמר מה במפגש לאנשים מחוץ לקבוצה. המקרים היחידים בהם לא נשמור על כלל זה הם מקרים בהם מדובר בפשע שעומד להתבצע ואז אנו מחויבים לדווח (חוק מניעת פשע), או כשבעקבות הסיפור יש לנו חשש סביר לכך שמישהו\י (מספר\ת הסיפור או אחר\ת) נמצא\ת בסכנה (חוק חובת דיווח). במקרים חריגים אלו הסיפור ידווח ליועצת בית הספר להמשך טיפול.

מתודה 1: פעילות הצפת ציפיות

מביאים ציפיות ישנות של כריות שלא צריך יותר וצבעי בד\גואש\לורדים וכו'. אומרים לתלמידים שנושא המפגש היום הוא ציפיות ושנדבר על הציפיות שלהם לשנה הקרובה. כל תלמיד מקבל ציפית אחת עליה הוא צריך לכתוב\לצייר את הציפיות שלו. ניתן להשאיר ברמה כללית של "מה הציפיות שלי מהשנה?" ואפשר לתת הנחיות יותר צרות כמו "מה הציפיות שלי מהעצמי השנה בבית ספר?", "מה הציפיות שלי מהכיתה השנה?", "מה הציפיות שלי משיעורי חינוך?" וכו'. לאחר שמסתיים זמן היצירה כל תלמיד מציג את הציפית (עם הציפיות שלו) ומסביר. אוספים את הציפיות (של הכריות) ותולים בכיתה. אפשר במקום ציפיות של כריות להשתמש בעננים מבריסטול לבן ולשנות את המינוח מציפיות לחלומות...

מתודה 2: פעילות כתיבת חוזה קבוצתי

פעילות זו יכולה לקחת מספר מפגשים

יש להכין מראש מספר בריסטולים שמודבקים על הלוח צמודים זה לזה. מתחילים בדיון בו המשתתפים מציינים באיזה קבוצות יצא להם להיות שותפים בשנה שעברה (רושמים על אחד הבריסטולים רשימה של כל סוגי הקבוצות). אחר כך בסבב כל אחד אומר איזה מהקבוצות בהן השתתף שנה שעברה הייתה הכי משמעותית\טובה בשבילו. עושים דיון בו כל אחד אומר למה הקבוצה שבחר כהכי משמעותית\טובה עבורה הייתה כזו - אוספים על בריסטול את כל הדברים החשובים כדי שקבוצה תהיה מוצלחת\משמעותית\טובה.

שמים את הבריסטול עם רשימת הדברים החשובים כדי שקבוצה תהיה מוצלחת\משמעותית\טובה במרכז הכיתה על הרצפה ומסביב לו מפזרים בריסטולים ריקים. מחלקים את הכיתה למספר קבוצות כמספר הבריסטולים ומבקשים מכל קבוצה לנסות ולנסח תקנון קבוצתי בן 5 כללים שאם הקבוצה תעמוד בו זה יבטיח שהקבוצה בשיעורי

החינוך תהיה מוצלחת\משמעותית\טובה.

כל קבוצה מציגה את התקנון שלה ומסבירה. עושים דיון ומגיעים יחד לנוסח של תקנון אחד שיהיה החוזה הקבוצתי של הכיתה בשיעורי חינוך.

את החוזה הקבוצתי כותבים יפה על בריסטול ותולים בכיתה. ישמש בהמשך השנה להתייחסות להתנהגויות שחורגות מההתנהגות הלגיטימית בקבוצה.

מתודה 3: פעילות כתיבת חוזה קבוצתי

פעילות זו עשויה לקחת מספר מפגשים

- על קירות הכיתה מפוזרים בריסטולים, ובראש כל בריסטול כותרת גדולה:
- מה היה לי טוב שנה שעברה בבית ספר?
- מה הייתי רוצה מהכיתה שלי השנה?
- מה אני מצפה מהמחנך שלי השנה?
- מה אני מצפה מביה"ס השנה?

- מה אני רוצה להשיג השנה?
- מה אני מוכן לתת כדי שכל זה יקרה?
- ובריסטול אחד ריק (אפשרות).

הקבוצה מסתובבת בחדר, כשלכל אחד טוש ביד (עדיף בצבעים שונים). ברקע אפשר לשים מוסיקה. על כ"א לתרום אמרה אחת לפחות לכל בריסטול. לאחר שכולם רשמו, עוברים על הבריסטולים מקריאים ומסבירים.

מתוך מה שנכתב בבריסטולים מנסים בדיון לנסח מה הדברים החשובים שיהיו כדי שהשנה שיעורי חינוך יהיו מוצלחים. המחנך מרכז את הנאמר על בריסטול ומנסים יחד להגיע לנוסח של חוזה קבוצתי בעל כ 5 כללים.

את החוזה הקבוצתי כותבים יפה על בריסטול ותולים בכיתה. ישמש בהמשך השנה להתייחסות להתנהגויות שחורגות מההתנהגות הלגיטימית בקבוצה.

מתודה 4 - כתיבת חוזה קבוצתי

מתאימה במיוחד לקבוצה בעלת אינטליגנציה ויזואלית גבוהה

פעילות זו עשויה לארוך מספר מפגשים.

מהלך הפעילות:

מחלקים את הכיתה למספר קבוצות קטנות. כל קבוצה מקבלת בריסטול לבן וחומרי יצירה (צבעים, מדבקות, טושים, ירחונים צבעוניים, מספריים דבק וכו') כל קבוצה צריכה ליצור על הבריסטול שלה ייצוג ויזואלי שעונה על השאלה "מהי קבוצה אידיאלית?"

כל קבוצה מציגה את התוצר שלה והמחנך מרכז את הנקודות המרכזיות אצלו.

המחנך שם על הרצפה בריסטול ועליו רשומים כל הנקודות המרכזיות שהוא אסף ממקודם ומסביב לבריסטול מפזר קלפים עם תמונות (או סתם תמונות שאסף וגזר מירחונים צבעוניים). כל תלמיד מתבקש בחור קלף אחד שמייצג בעיניו כלל התנהגות שאם המשתתפים יפעלו לפיו לפחות אחת מהנקודות

המרכזיות העונות על השאלה מהי קבוצה אידיאלית תתקיים.

כל תלמיד בתורו מציג את התמונה שבחר ומסביר מהו כלל ההתנהגות שהיא מייצגת. המחנך אוסף את הנאמר והקבוצה עושה דיון שמתוכו תגזור את כללי ההתנהגות לחוזה הקבוצתי

את החוזה הקבוצתי כותבים יפה על בריסטול ותולים בכיתה. ישמש בהמשך השנה להתייחסות להתנהגויות שחורגות מההתנהגות הלגיטימית בקבוצה.

מאיפה באתי? מה למדתי?

מתודה 1 : קו החיים

מהלך שנמשך מספר שיעורים

סבב פתיחה: מה הדבר הראשון שאני זוכר מחיי?

מהלך שיעור: חלוקת דפים וטושים. כל תלמיד\ה צריך\כה לצייר קו חיים ולסמן לפחות חמישה רגעים משמעותיים שהיו לו בחיים עד כה.

דיון במליאה על איך היה לבצע את המשימה? מה גילו על עצמם? לפי מה החליטו מה לסמן? מה הופך אירוע בחיים למשמעותי? וכו'.

(איסוף של כל קווי החיים להמשך עבודה בשיעור הבא).

שיעור אחרי

סבב פתיחה: מה הדבר הכי משמעותי שלמדתי עד כה בחיי?

מהלך שיעור: חלוקה לקבוצות עבודה(כ 5-6 תלמידים בכל קבוצה) והחזרת הדפים משיעור קודם לתלמידים - לקיים דיון בקבוצות הקטנות - כל אחד מציג את קו החיים שלו. חברי הקבוצה יכולים לשאול שאלות כל אחד בוחר אם ועל מה לענות.

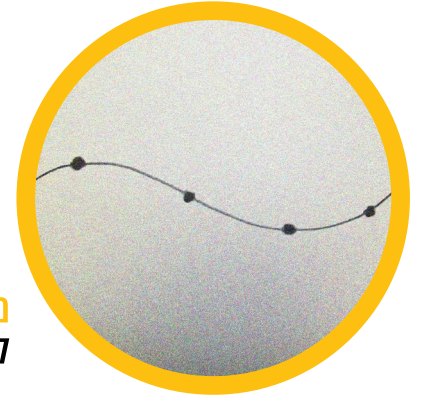
סבב סיום: משהו מעניין שגיליתי היום בפעילות.

בסיום לאסוף חזרה את קווי החיים שעשו לשמירה אצל המחנך.

מתודה 3 : צילומי ילדות

מתודה 1 : קו החיים

מתודה 4 : תביאו משהו

מתודה 2 : מהי הצלחה?

מתודה 2 : מהי הצלחה?

מהלך שנמשך מספר שיעורים

סבב פתיחה: מהי הצלחה עבורי? (לאסוף על הלוח)

מהלך שיעור: חלוקת דף למילוי עצמי:

מהו שהצלחתי ללמוד בחיים	הצלחה שהייתה לי בבית ספר שנה שעברה
מהו שהצלחתי לעשות לגמרי לבד	מהו שהצלחתי לעשות עם חברים
מהו שמאד רציתי והצלחתי להשיג	מהו שאני מחשיב כהצלחה שלי

לאחר מילוי הדפים מחלקים את הכיתה לשלוש. בכל שלשה התלמידים משתפים במה שכתבו - אפשר לשאול שאלות אחד את השני לגבי מה שנכתב. כל אחד יכול לשנות ולהוסיף בדף שלו בעקבות השאלות שנשאל.

המחנך אוסף את הדפים מהתלמידים בשביל שיעור אחרי.

סבב סיכום: משהו מעניין שגיליתי היום על הצלחה.

שיעור אחרי

פתיחה: חלוקת התלמידים לקבוצות של 5-6 תלמידים בכל קבוצה בצורה אקראית (אפשר באמצעות משלך - למשל מדביקים מדבקות צבעוניות על המצח של התלמידים כשהם עם עיניים עצומות והם צריכים להסתדר בקבוצות לפי הצבע)

מהלך שיעור: החזרת הדפים משיעור קודם לתלמידים - כל קבוצה צריכה למצוא לפחות 8 גורמים שמסבירים את ההצלחות שבדפים של התלמידים. במליאה כל קבוצה מציגה את גורמי ההצלחה שזיהתה - אוספים על הלוח ומחלקים לפי קטגוריות - למשל גורמי הצלחה פנימיים של האדם לעומת גורמי הצלחה חיצוניים לו... בסיום לאסוף חזרה את דפי ההצלחות לשמירה אצל המחנך.

סבב סיכום: מהו הדבר שהכי עוזר לי להצליח.

מתודה 3: תמונות ילדות

מטרות: העמקת ההיכרות בין חברי הקבוצה, העמקת ההיכרות של כל ילד עם עצמו, תמיכה בגילוי חוזקות ותחומי עניין.

הכנה: לפני המפגש, על החונכת לאסוף מכל ילד תמונה שלו מן הילדות המוקדמת. בנוסף, להכין בריסטול קטן לכל ילד (שמינייה), ומלאי נאה של צבעים וטושים.

מהלך: שלב א': משחק התאמה - מי הוא כל ילד המוצג בתמונה. מציגים תמונה והקבוצה צריכה לנחש מי זה...

שלב ב': כל ילד מקבל בריסטול להצמיד את התמונה, ומסביב לתמונה מוסיף כמה אמרות: שמי... כינוי שהיה לי בילדותי המוקדמת... משהו שאהבתי לעשות כשהייתי קטן... אוכל שאהבתי כשהייתי קטן... מתי נולדתי...

כעת מערבבים את הבריסטולים ומערבבים את התמונות, והקבוצה צריכה לעשות סדר התאמה חדש.

דגשים: לא להתחיל בפעילות עד שאין את התמונות של כל הילדים (כדאי לבקש כמה וכמה ימים מראש...). להכין לילדים את השאלות מראש, כדי שיוכלו לברר את התשובות. אפשר לשחק את המשחק בקבוצות קטנות, ורק בסיכום להראות את התוצר המוכן כולם - במעין תערוכה.

מתודה 5 : הביאו משהו

אפשר לקיים יופי של סדנאות של "להביא משהו".

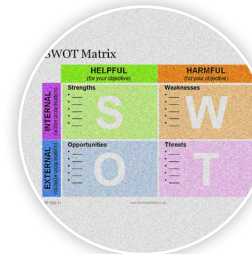
הסבר: סדנאות בהן המשימה ניתנת מראש - להביא דבר מה, וגוף הסדנא הינה השיתוף בתוצאות. לדוגמא - סדנא של "חפץ משמעותי" - כ"א מוזמן להביא חפץ משמעותי מעברו, ולהסביר לקבוצה למה הוא משמעותי.

עוד דוגמאות:

שיר שאהבתי/שמייצג את ילדותי. (צריך טייפ דיסק לפעילות), ציור שציירתי, ספר שאהבתי, קטע מסרט, מכתב מהורה שמתאר אותי כילד קטן.

איפה אני נמצא? איך אני לומד?

מתודות 1-4 כתובות להלן כמהלך מתמשך, ניתן לעשות שינויים כדי להפריד ביניהן אם לא רוצים לעשות את המהלך השלם.

מתודה 3 : נושאים אהובים

סבב פתיחה: תוך כדי חשיבה על הרשימה של האסטרטגיות משיעור קודם (המחנך כותב צריך לכה להגיע מראש לכיתה ולרשום על הלוח + התוספות של המחנך\כת של אסטרטגיות למידה נוספות) לבחור את האסטרטגיה שנראה לי שבה אני לומד הכי טוב.

מהלך שיעור: מחלקים דפים עם רשימת המקצועות הנלמדים בכיתה (כשיש ליד כל מקצוע סולם מ 1 עד 10 כש 1 זה "שונא מאד" 10 זה "אוהב מאד". בנוסף מתחת לכל מקצוע להשאיר מקום לכתובה). כל תלמיד\ה צריך\כה לסמן ליד כל מקצוע את מידת אהבתו\ה את המקצוע הזה. אחרי שסימנו את מידת אהבתם לכל מקצוע כל תלמיד\ה בוחר\ת את המקצוע האהוב ביותר ואת המקצוע השנוא ביותר ורושם\ מת מתחתיו באיזה אסטרטגיות למידה משתמש\ת בלימודי המקצוע הזה (בכיתה ומחוץ לכיתה).

במליאה עושים דיון האם יש הבדלים באסטרטגיות הלמידה בהם אנחנו משתמשים בין מקצועות שאנחנו אוהבים לכאלו שלא ומה אנחנו יכולים ללמוד מזה.

סבב סיכום: איזה מקצוע הייתי שמח שילמדו בבית ספר שלא קיים כיום בתכנית הלימודים - יכול להיות גם משהו בסגנון בישול, רכיבה על אופניים וכו'

מתודה 2 : איך לומדים בכיף

סבב פתיחה: משהו שאני אוהב ללמוד?.

מהלך שיעור: מחלקים את הלוחים משיעור קודם + דפים ריקים. כל אחד\ת צריך\כה לרשום על הדף הריק מהם שלושת הדברים שסימנ\נה שהכי אוהב לעשות במהלך השבוע, כמה זמן יש לך לעשות את זה בשבוע בממוצע ואיך למד\ה לעשות את זה. במליאה כל אחד\ת מציג\ה דבר אחד מתוך השלושה ואומר\ת איך למד\ה לעשות זאת. המחנך\כת אוסף\ פת את האיך (אסטרטגיות למידה) על הלוח. המחנך\ כת מתייחסת לאוסף האסטרטגיות ומציע\ה חלוקות (למידה לבד מול למידה בקבוצה, למידה באופן עצמאי לעומת למידה עם מומחה תוכן, למידה מקריאת ספרים? למידה מצפייה בסרטונים? למידה משמיעת הרצאות? למידה בהתנסות? למידה תוך כדי הוראה? וכו'). כדאי להעתיק את רשימת האסטרטגיות לדף שיהיה שמור אצל המחנך\כת לשימוש עתידי (מומלץ גם אחרי זה בבית להרחיב אותה ולהוסיף לה כמה שיותר אסטרטגיות למידה נוספות).

סבב סיכום: כל אחד בוחר\ת אסטרטגיית למידה מהרשימה על הלוח שעדיין לא ניסת\ת והיא\ת רוצה לנסות בעתיד.

מתודה 1 : מה אני אוהב לעשות?

סבב פתיחה: מה הדבר הראשון שעשיתי היום בבוקר?

מהלך שיעור: חלוקה של לוח שבועי וטושים - כל אחד צריך למלא לפי שבוע אופייני שלו מה עושה בכל יום ושעה מהבוקר עד חצות. אחר כך לסמן את שלוש הפעילויות האהובות עליו בתוך השבוע. מתחלקים לקבוצות של 5-6 תלמידים ומזמינים אותם לשתף אחד את השני בלוחים שלהם ובמיוחד במה הכי אוהבים לעשות. במליאה כל אחד מספר פעילות מעניינת של משהו אחר ששמע עליה בקבוצה השיתוף בה היה (מומלץ לעשות חיבור ראשוני לכך שהדברים שאנחנו בדרך כלל אוהבים לעשות הם משני סוגים - האחד דברים שאנחנו טובים בהם ולכן חווים בהם הצלחה השני דברים שאנחנו מרגישים שמצמיחים אותנו ושגם אם יש בהם אתגרים אנחנו חווים בהם רוב הזמן התקדמות). אוספים את הלוחים מהתלמידים

סבב סיכום: במהלך של שנה מה הפעילות שאני הכי אוהב לעשות?

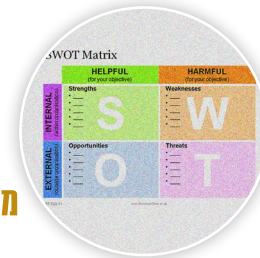

מתודה 4 : אני טוב ב....

סבב פתיחה: מה הדבר שאני טוב בו (לדעתי או לדעת אחרים)?

מהלך שיעור: מחלקים את הלו"זים משיעור קודם ופתקים. כל אחד צריך כה לבחור אחת מהפעילויות שסימננה בלו"ז כהכי אהובה עליו ושהוא היא חושבת שהיא טובה בה ועל הפתק לרשום תכונה מאפיין התנהגות שלוה שלדעתו בזכותה הוא טוב בפעילות הזו (חשוב מאד ללא שם). אוספים את הפתקים מערבבים ומפזרים על הרצפה מסבירים שמה שהם כתבו על הפתק זה התייחסות לחוזקות שלהם. כל אחד בתורה לוקח את חוזקה (שאינה שלוה) מ"רצפת החוזקות" מקריאה וצריך כה לנחש של מי החוזקה הזו. במקביל המחנך כת כותבת את רשימת החוזקות על הלוח. בסיום המחנך כת מתייחסת אל הלוח ומדברת על כך שמה שרשום על הלוח זה רק חלק קטן מהחוזקות שיש להם ושבכיתה יש הרבה מאד חוזקות שאפשר לנצל להצלחה של כל התלמידים. יש לאסוף חזרה את הלו"זים ומומלץ להעתיק את רשימת החוזקות מהלוח.

סבב סיכום: מחשבה על משהו נוסף שאני טוב בו

מתודה 5 : SWOT

מהלך שיעור: נותנים הסבר קצר על SWOT. מחלקים דפים למילוי עצמי שמחולקים לארבע חלקים בכל

חלק הנחיה:

1. רשום כאן לפחות שלוש תכונות שלך שמועילות לך בחיים.
  2. רשום כאן לפחות שלוש תכונות שלך שמפריעות לך בחיים.
  3. רשום כאן לפחות שלושה דברים חיצוניים ממך שעוזרים לך בחיים.
  4. רשום כאן לפחות שלושה דברים חיצוניים ממך שמקשים עליך בחיים.
- במליאה עושים דיון על החוויה של המילוי של הדף. מדברים גם על כך שפעמים רבות אין טוב ורע מוחלט - אותה תכונה, אותו מאפיין יכולים להיות טובים ויכולים להיות רעים תלוי בקונטקסט, אותו דבר לגבי הזדמנויות ואתגרים (מומלץ לתת דוגמא אישית של המחנך להיפוץ הזה).

סבב סיכום: מה למדתי על עצמי היום.

מתודה 6 : אני טוב ב.... (גרסא נוספת)

כל המשתתפים מקבלים דף שכתוב עליו: "אני טוב/ה ב...". יש לרשום לפחות 30 דברים שאני טוב/ה בהם. לאחר מכן, מסתובבים בחד ובסימן של המנחה עוצרים מול תלמיד אחר ואומרים בקול "אני טוב ב...". בקבוצות משתפים: מחפשים תלמידים שיש להם דברים דומים ודברים שונים ומנהלים כל כך דיון: מה מאפיין את נקודת החזק הזו? איפה אני משתמשת בה? על כל תלמיד להוסיף לכל אחד מחברי הקבוצה דבר אחד שהוא חושב שהשני טוב בו.

אפשרות מומלצת נוספת (ותודה לריימונד - ביה"ס

הבונים): כל אחד צריך לכתוב לעצמו כמה שיותר דברים שהוא טוב בהם. לאחר מכן מעבירים את הדף בתוך שלשות העצמה והאחרים מוסיפים דברים שהם חושבים שהוא טוב בהם. לבסוף לוקחים את הדף הביתה ומבקשים מההורים/סבא סבתא/מבוגר משמעותי במשפחה להוסיף גם. הילד מקבל לבסוף תמונה של כל הדברים בהם הוא טוב מזווית המבט שלו ושל הסובבים אותו. במפגש הבא, ניתן לעבד את הדברים - כנ"ל.

מתודה 14: ענן, לב, קרקע

מפזרים כרטיסיות עם תמונות של ענן, לב, קרקע. הענן מסמל לאן אני רוצה ללכת, לאן אני שואף להגיע, רצונות קונקרטיים לעתיד. הענן - מהווה את אזורי הצמיחה שאנחנו מסמנים לעצמנו. הלב - מה המוטיבציה שלנו להגיע לאזור צמיחה זה, מה יושב מאחורי רצון זה להגיע לשם. הקרקע - הדברים שמונעים מאתנו או מקשים עלינו להגיע להגשמת החלום שבענן - מה בולם אותנו להגיע אל אזורי הצמיחה שלנו. לאחר שהתלמידים מילאו את הדף הם משתפים במה שכתבו - בשלוש עוצמה או במליאה. ניתן למפות על הלוח את תחומי החוזק והצמיחה של כל הקבוצה.

מתודה 8: כתוב לי מכתב

התלמידים מקבלים דפים עם שאלות מנחות למכתב אותו הם מבקשים מקרוב/חבר לכתוב עבורם. רק לאחר שלכל התלמידים יש לפחות מכתב אחד ניתן לעבוד עם המכתבים. כל תלמיד משתף בשלוש עוצמה בשני דברים טובים שנכתבו עליו במכתב ובשתי הצעות שהציעו לו הכותבים לפתח בעצמו. התלמידים בשלושה מוסיפים גם הם דבר טוב והצעה לתחום להתפתחות עבור אותו הילד. (תחומי ההתפתחות הם אזורי הצמיחה).

מתודה 7: אני והעיר בה אני חי

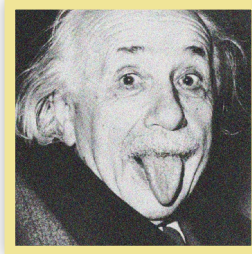
מטרות: היכרות עם שיגרת החיים הנוכחית של התלמידים, תמיכה בגילוי חוזקות ותחומי עניין, גיבוש וקרבה קבוצתיים.

הכנות: לכל ילד צילום סכמתי של מפת העיר.

מהלך: פותחים בדיון מקדים - דונו עם התלמידים, על ה"מקרא" של המפה: כ"א יתבקש לצבוע חלקים במפה בהתאם לפעילותו בעיר, לדוגמא: צבע אדום - מקומות בהם אני מבלה. צבע כחול - מקומות בהם אני נח. צבע כתום - מקומות שמאתגרים אותי. צבע ירוק - ספורט ותנועה. צבע אחר... הוסיפו בעזרת הילדים צבעים ופעילויות.

בהמשך, כ"א מוזמן לצבוע חלקים במפה לפי חייו. בשיחה בכיתה יש שיתוף וניסיון למצוא אזורים משותפים ושונים. ניתן לשאול: האם בפעילות נזכרתי במשהו שאני טוב/ה ו/או מתעניין/ת בו?

לאן אני רוצה להגיע? מה אני רוצה ללמוד?

מתודה 1: את מי אני מעריץ?

סבב פתיחה: את מי אני מעריץ ולמה? (ולשיעור שני - מהי בעיני היא תכונה חשובה באדם שהפך לדמות היסטורית?)

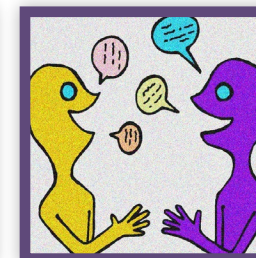
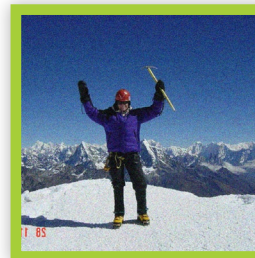
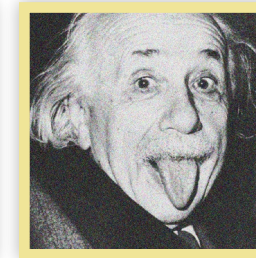
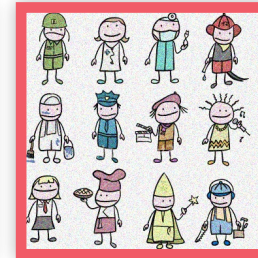
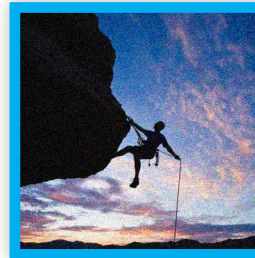
מהלך שיעור: בשיעור זה כל תלמידה יצטרך לבחור דמות היסטורית אחת איתה היה מתחלף. ניתן להביא רשימה של דמויות עליהם התלמידים יעשו למידה עצמאית ומתוכם התלמידים יצטרכו לבחור. ניתן לתת רשימת קריטריונים (למשל מישוהו שהיה חי לפחות לפני מאה שנה, או מישוהו מהתרבות היהודית, או מישוהו שזכה בפרס נובל, או מישוהו שתרגם תרומה משמעותית לעולם וכו') ושהתלמידים ימצאו לבד מישוהו שעומד בקריטריונים הללו.

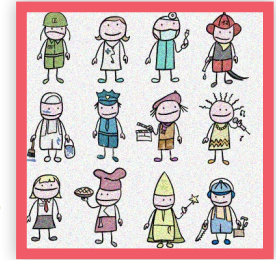
מומלץ שלפחות חלק מהשיעור יהיה בכיתת מחשבים עם אינטרנט כדי שהתלמידים יוכלו לעשות חיפוש מידע על הדמויות ההיסטוריות. חשוב בזמן עבודה על האינטרנט לעבור בין התלמידים ולוודא שעושים את המשימה ולעזור להם במהלך החיפוש. יכול לעזור שיהיה להם דף עבודה מלווה שמגדיר איזה סוג מידע הם צריכים למצוא על הדמויות ההיסטוריות.

בשיעור השני יתבקשו כל אחדות להציג את הדמות ההיסטורית שבחרה ולהסביר למה בחרה בה - אפשר גם לבקש שיענה בקצרה על 3-4 שאלות ממוקדות לגבי הדמות כדי שיוכלו ללמוד קצת גם על הדמויות של האחרים.

סבב סיכום: מה למדתי? (איזו תכונה משותפת יש לי עם הדמות שבחרתי?)

מתודות 2-4 כתובות להלן כמהלך מתמשך, ניתן לעשות שינויים כדי להפריד ביניהן אם לא רוצים לעשות את המהלך השלם.

מתודה 2 : מה אני רוצה להיות כשאהיה גדול?

סבב פתיחה: מה אני רוצה להיות כשאהיה גדול?

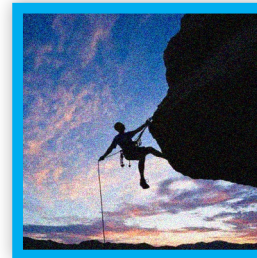
מהלך שיעור: מחלקים את הכיתה ל 4 קבוצות. כל קבוצה מקבלת 2 בריסטולים ולורד, או טוש עבה. כל קבוצה צריכה לבחור לעצמה שם ולרשום אותו בראש כל אחד מהבריסטולים. מתחת לשם הקבוצה כל קבוצה צריכה לרשום כמה שיותר שמות של מקצועות ולפחות 60. הכוונה במקצוע מתייחסת לכך שזה משהו שאפשר לעשות ולהרוויח ממנו כסף כל קבוצה צריכה להכין רשימה של לפחות 60 מקצועות (ועדיף יותר). לאחר שהקבוצות מסיימות תולים את הבריסטולים על קירות הכיתה בתפזורת.

כל תלמיד מקבלת דף עליו הוא רשם את שמו. התלמידים יסתובבו בין הבריסטולים ויקראו את מגוון המקצועות לאחר שעברו בין כל הבריסטולים כל אחד רשם את שמו של מקצוע אחד עד שלושה שמאד מעניינים אותו והוא לא חושבת שהוא היא יתהיה מסוגלת להגיע אליהם, מקצוע אחד עד שלושה שמעניינים אותה והוא היא מאמין גנה שאם יעשה מאמץ יוכל להגיע אליו. בהנחיה לומר שיותר לרשום גם מקצועות שלא מופיעים על הבריסטולים עם פתאום עולה משהו שלא חשבו עליו כשהכינו את הבריסטולים. המחנך

כת אוסף את הדפים מהתלמידים להמשך עבודה שיעור הבא - לוודא שיש שמות על כל דף).

במליאה עושים דיון לגבי איך היה למלא את הדף האישי, לפי מה החליטו מה מעניין אותם ולפי מה החליטו מה מסוגלים או לא מסוגלים לעשות.

סבב סיכום: איזה מקצוע מהמקצועות שלומדים בבית ספר הכי רלוונטי לאחד מהמקצועות שרשמתי בדף כמקצועות שמעניינים אותי לתעסוקה

מתודה 3 : מחר בבוקר

סבב פתיחה: דבר אחד שאני מתכנן לעשות בשבוע הקרוב.

מהלך שיעור: מחלקים את הדפים האישיים משיעור קודם + דפים

ריקים לעבודה. מחלקים את הכיתה ל 5 קבוצות. (שישבו מסביב לשולחנות מוצמדים). בהתחלה כל אחד בוחר מהדף משיעור קודם מקצוע אחד שמעניין ומאמין שלא מסוגל להגיע אליו ומקצוע אחד שמעניין ומאמין שעם מאמץ מסוגל להגיע אליו. ורשם על הדף הריק.

לגבי המקצוע שמאמין שלא מסוגל להגיע אליו יש לרשום מהם הדברים שצריך בשביל מקצוע כזה שאין לו ומאמין שלא יכול להיות לו ולכן לא יכול להגיע למקצוע הזה.

לגבי המקצוע שמאמין שמסוגל להגיע אליו יש לרשום מה הדרישות למקצוע הזה ומה הוא צריך לעשות כדי להגיע למצב בו הוא עומד בדרישות הללו.

לאחר זמן של עבודה אישית עוברים לעבודה בקבוצות בו כל אחד מציג את מה שכתב לגבי שני המקצועות והקבוצה נותנת לו התייחסות (חשוב לפני תחילת החלק הזה להסביר איזה סוגי התייחסויות נותנים - כל התייחסויות צריכות להיות תומכות ומעודדות את התלמיד אליו ה מתייחסים. אפשר לשאול שאלות הבהרה, אפשר להוסיף עוד דברים שנראה שמהווים דרישות למקצוע עם הצעות לאיך משיגים אותם, אפשר להתייחס לחוזקות ויכולות של התלמיד שנראה לך שיעזרו לו להשיג כל אחד מהמקצועות שהציגה, וכו'). התלמיד יתרושם לעצמו את התייחסויות שנראה לו שהם שמייעות תומכות על הדף שלו.

המחנך כת יתאסף את הדפים האישיים בסוף השיעור.

סבב סיכום: איך הייתה לי הפעילות היום ומה אני לוקח ממנה?

מתודה 4 : עד סוף השנה

סבב פתיחה: מה אני מאחל לעצמי שיקרה לי עד סוף השנה הזו?

מהלך שיעור: עושים דיון קצר על מה זה מטרתו? איך מגדירים אותן? וכו'.

לאחר הדיון מחלקים לתלמידים את הדפים משיעור קודם + דף בו יש מקום למלא:

לפחות מטרה אחת לימודית בבית ספר: (יכול להיות להגדיר שיפור בציון במקצוע מסוים, יכול להיות להגדיר ממוצע אליו שואפים בסוף שנה, יכול להיות להגדיר 0 בעיות התנהגות בשיעורים אצל מורה מסוים\מת וכו' - חשוב שזה לא משהו שאני עושה כרגע אלא משהו בנוסף\מעבר למה שכרגע כבר קורה)

לפחות מטרה אחת חברתית קהילתית: (יכול להיות תדירות של בילוי עם חברים, יכול להיות הגדרה של כמה אנשים חדשים רוצה להכיר, יכול להיות הגדרה של כמות שעות התנדבות בקהילה, יכול להיות הגדרה של ארגון פעילות חברתית לקהילה אליה אני שייך\כת, יכול להיות הגדרה של הצטרפות והשתתפות בפעילות של תנועת נוער וכו' - חשוב שזה לא משהו שאני עושה כרגע אלא משהו בנוסף\מעבר למה שכרגע כבר קורה)

לפחות מטרה אחת משפחתית ביתית: (יכול להיות הגדרה של עזרה בבית, יכול להיות לארגן אירוע\טיול משפחתי, יכול להיות הגדרה של עיצוב מחדש של החדר שלי, יכול להיות לקחת על עצמי לארגן משהו להורים וכו' - חשוב שזה לא משהו שאני עושה כרגע אלא משהו בנוסף\מעבר למה שכרגע כבר קורה)

לפחות מטרה אחת נוספת מכל סוג שהוא: (יכול להיות כל דבר כולל שבירת שיא במשחק מחשב, הוצאת רישיון נהיגה, השגה וטיפול בחית מחמד, התחלה של חוג חדש, נסיעה לטיול בנגב וכל דבר שהיית רוצה - חשוב שזה לא משהו שאני עושה כרגע אלא משהו בנוסף\מעבר למה שכרגע כבר קורה).

בהצגת הדף יכול מאד לסייע עם המחנך\כת י\תציג דף כזה ממולא על עצמו\ה.

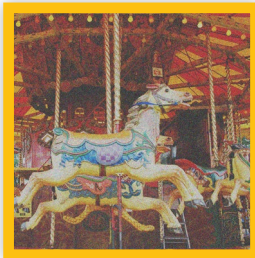
את מילוי הדפים הללו עושים בקבוצות הקטנות משיעור קודם. לאחר מילוי הדפים כל אחד\ת מציג\ה בקבוצה שלו\ה מה רשם\מה והקבוצה נותנת התייחסות - לפי אותו עיקרון של תמיכה ועידוד (להדגיש שלא מזלזלים או מבטלים את המטרות של האחר ואין תחרות למי יש מטרה יותר טובה או יותר גדולה).

לאחר העבודה בקבוצות הקטנות במליאה עושים דיון על איך זה היה לעבוד על המטרות ועל איך זה היה להציג אותן לקבוצה הקטנה.

אוספים את הדפים מכל התלמידים\ות (מוודאים

שיש שמות) להמשך עבודה שיעור הבא ומזמינים את התלמידים\ות לחשוב עד שיעור הבא האם אלה הן המטרות שעליהן רוצים\ות לעבוד עד סוף השנה - להגיד שבשיעור הבא יוכלו לשנות אם יחשבו על משהו אחר שהיו מעדיפים\ות לעבוד עליו.

סבב סיכום: מה אני יכול לעשות בשבועיים הקרובים כדי לקדם אחת מהמטרות שרשמתי היום.

מתודה 5 : פעילות ראשונה - קרוסלה - שאלות לעתיד

מחלקים את הקבוצה לשניים. מסתדרים במעגל פנימי ומולו מעגל חיצוני. על הקבוצה לספר אחד לשני על נקודות בעתיד

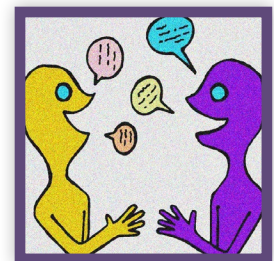
על פי הנחיית החונכת: היכן תגור בעוד 15 שנה? מה יהיה מצבך המשפחתי? מה אתה עושה בצבא? האם ומה אתה לומד? במה אתה עובד?מה התחביב שלך בשעות הפנאי? מי החברים שלך? וכו'... אחרי כל שאלה, היושבים במעגל החיצוני זויים כסא אחד עם כוון השעון, כך שכעת הם מול בני זוג חדשים. אפשר לבקש כל פעם מילד אחד לשאול את השאלה המנחה - הם יפתיעו ביצירתיות שלהם... יש לאפשר כ 2 דקות לתשובה לכל שאלה.

מתודה 6: פעילות שנייה – חלום אחד לעוד 15 שנה

כל ילד כותב על פתק, מבלי להראות לשאר, חלום שהוא רוצה להגשים בעתיד הרחוק, מטרה חשובה, משהו שהוא

מתכוון שיהיה לו (פיסי, רגשי וכ"ו). אפשר לבטא את החלום באופן ציורי ולא מילולי. החונכת אוספת את כל הפתקים ומפזרת אותם על הרצפה במרכז המעגל. כעת מזמינים כל פעם תלמיד אחר לבחור פתק ולנסות להתאימו לילד המתאים. אם לא מצליח - פותחים את האפשרות בפני כל הקבוצה. בכל מקרה לאחר שזוהה התלמיד, הוא מקריא את החלום, אפשר להתייחס לחלום בקבוצה. לאחר מכן ניתן לערוך טקס הטמנת חלומות הקבוצה למשמורת וכ"ו - משהו שתחזרו אליו ככנס מחזוריים (אמיתי) שיהיה...

מתודה 7: פעילות שלישית – ראיון עם מבוגר משמעותי

כדאי לערוך הכנה בכתה לקראת יישום הראיון: ראשית לדבר על משמעות הראיון עם המבוגר המשמעותי, מי עונה לקריטריון הזה, למה חשוב לשוחח איתו, מה נרויח מזה וכ"ו. לאחר מכן,

מתודה 9: פעילות הצבת מטרת

חשוב לפתוח ולומר שהצבת המטרות עוסקת

בעתיד הקרוב. מדובר בעתיד של השנה הקרובה. הפעילויות שעשינו עד כה עסקו בעתיד הרחוק, בפנטזיה הרחוקה. כעת אנחנו חוזרים ומתכנסים לעתיד בר מימוש. כל התלמידים מקבלים את דף חילוץ המטרות. כדאי בשלב זה לעבוד באופן אישי - בכתה ובבית - להמליץ להם להיעזר גם בהורים. זה הזמן לתת מקום ודגש לשלשות העוצמה: שלשות העוצמה יהיו מקום בו אנחנו מציגים את הכיוון שלנו, מקבלים ייעוץ, חיזוק, חשיבה נוספת, תיקון ושוב חוזרים אל עצמנו. כמו כן, שלשות העוצמה הן קבוצת תמיכה מחד, וקבוצת מחויבות מאידך - אני עורך את החוזה לא רק מול עצמי אלא גם מול שלשת העוצמה שלי.

כדאי לפתוח עם הילדים דיון קצר על מה משמעות שלשות העוצמה לדעתם - אני מניחה שזה יוביל לחידוד הרעיון עבורם. לאחר שמילאו את דף חילוץ המטרות, מגיעים לדף הגדרת המטרות בו עליהם להגדיר לעצמם שלש מטרות - שוב, לחזור אל שלשות העוצמה ולהציג את התוצר הסופי של שלב חילוץ המטרות.

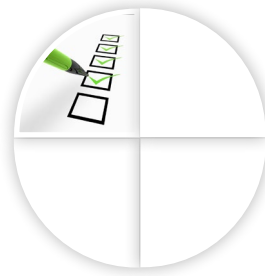
ניתן לעבור על השאלות שבשאלון המוכן ולחשוב יחד עם הקבוצה על שאלות נוספות, ליצור מעין בנק שאלות חשובות לעניין זה, לבחירת התלמידים. עיבוד והצגת הראיונות בשלשות העוצמה. שיתוף במליאה למי שמעוניין.

מתודה 8: פעילות רביעית – תעודת זהות עתידית

גם כאן, ניתן לראות אם בא להם להוסיף פרמטרים נוספים. כמו כן, ניתן להציע תוספת

של ביטוי ויזואלי או יצירתי אחר לזהות שלהם. למשל מצגת מחשב, שתבטא את ההתפתחות שלהם עם השנים - יש הרבה ילדים שיצירת מצגת תדבר אליהם יותר מכתבה יבשה. אם תהיה הענות לכוון זה - כדאי לאפשר להם להציג זאת מול התלמידים בחדר מחשבים. את תעודות הזהות ניתן להציג קודם בשלשות העוצמה ואחר כך - למי שרוצה - במליאה השלמה.

מתודה 1: איך אדע שמטרתי הושגה?

איך אדע שהגעתי? איך אמדוד את הלמידה שלי?

מטלה קבועה שאני אחראי עליה, מיושם אם ההורים שלי מודים לי על העזרה שאני נותן בבית וכו'.

אני רוצה לעשות רישיון נהיגה – מיושם עם אני מצליח לחסוך כסף למטרה זו (דמי כיס, עבודה), מיושם אם אני לומד לתיאוריה, מיושם אם אני עובר את מבחן התיאוריה, מיושם אם אני עושה שיעורי נהיגה וכו'.

לאחר שעושים 10 דוגמאות שונות כאלו עוברים לעבוד על המטרות שהגדירו בשלב קודם (אם המחנך שומר את הדפים אצלו אז לחלק את דפי המטרות). נותנים לתלמידים לעבור על הדפים ומאפשרים למי שרוצה לשנות מטרות. אחר כך מבקשים מכל אחד לרשום ביחס מטרות שבדף שלו איך הוא היא יוכל לדעת שהמטרה מיושמת. במליאה מזמינים את מי שרוצה לשתף במטרה אחת ובדרכים בה הוא היא יתדע שהמטרה מיושמת?

לא לשכוח לאסוף את החומרים מהתלמידים.

סבב סיכום: מה אני הכי רוצה להשיג עד סוף השנה.

סבב פתיחה: דבר אחד שעשיתי בחודש האחרון שאני מרגיש שקידם אותי

מהלך שיעור: מביאים רשימה של 10 מטרות שונות ומציגים על הלוח. עושים דיון עם הקבוצה לגבי כל מטרה איך אפשר לדעת שהמטרה מיושמת למשל:

אני רוצה לדעת צרפתית טוב – מיושם אם אני מצליח להשקיע כל שבוע לפחות שעתים ללמוד צרפתית, מיושם אם אני מצליח לראות ערוץ צרפתי בכבלים ולהבין מה מדובר שם, מיושם אם אני מצליח להתכתב בצרפתית עם מישהו מצרפת וכו'

אני רוצה לשפר את הביצועים שלי בכדורגל – מיושם אם אני מצליח להתאמן לפחות פעמיים בשבוע בכדורגל, מיושם אם אני מתקבל לנבחרת נוער מקומית, מיושם אם הקבוצה בה אני משחק מנצחת ברוב המשחקים וכו'.

אני רוצה לעזור להורים שלי במטלות הבית – מיושם אם אני מצליח לפחות פעם בשבוע לעשות אחת ממטרות הבית, מיושם אם אחת ממטלות הבית הופכת להיות

מתודה 4: כתיבת יעדים

כל התלמידים מקבלים דף יעדים וממלאים עבור כל מטרה בעזרת היעדים שכתבו להם בתרגיל הקודם. לאחר העבודה האישית - התכנסות בשלשות העוצמה לשם בחינת היעדים שהחליט עליהם הילד; שיפור, שינוי תיקון - בעזרת ההמלצות של החברים. שוב, חשוב להבליט את הכח התומך, והמשמעות העמוקה של שלשות העוצמה כקבוצת תמיכה דרך תהליך ההתחייבות של היחיד - בפניהם.

מתודה 3: משחק אקורדיון - עזרה הדדית בהצבת מדדים

בקבוצות קטנות של לא יותר מחמישה תלמידים: כל המשתתפים מקבלים דף לבן ריק. בראש הדף כותבים בקטן את אחת המטרות שהציבו לעצמם באחד משלושת התחומים. את הדף מעבירים ליושבים לימין. היושבים מימין צריכים לכתוב בתחתית הדף בקטן יעד שהם מציעים למטרה. לאחר שהם כותבים אותו הם מקפלים את הדף למטה ומעבירים הלאה (זאת כדי שהבא אחריהם לא יוכל לקרוא מה כתבו). עם סיום הסבב לכל אחד מהמשתתפים יש רשימה של יעדים שיעזרו לו בהמשך העבודה על החוזה. מומלץ לערוך שלושה סבבים כאלו - אחד לכל מטרה. לכן, חשוב שהקבוצה תהיה קטנה.

מתודה 2: משחק חימום מדליק להבנת חשיבות היעדים הברורים

מחלקים את הקבוצה לשני הצאים. חצי ראשון מוריד ראש והחצי השני מקבל את הגדרת המשימה על הלוח: "על כל אחד מכם ליצור שלושה מטוסים מנייר תוך 4 דקות מרגע נתינת ההוראה. (מייד למחוק את הלוח לפני שחצי הקבוצה מרימה את הראש. בשלב השני, החצי השני מוריד את הראש ואתם נותנים

משימה לחצי השני: על כל אחד מכם ליצור שלוש יצירות מקיפולי נייר תוך 4 דקות. מוחקים מהר מהלוח לפני שהרימו את הראש. נותנים הוראה להתחיל. לאחר 2 דקות עוצרים ובודקים תוצאות. בד"כ לקבוצה שהתבקשה ליצור מטוסים תוצאות יותר טובות, כיוון שהמשימה יותר ברורה ולכן קלה להשגה. יש להדגיש אחרי משחק זה את חשיבות הצבת המדדים בצורה ברורה, מוגדרת, תחומה בזמן.

איך אגיע לשם? איך אלמד?

ראשון־גה). לאורך ההצגה של התלמידים מומלץ לרשום נקודות חשובות על הלוח. בסיכום לדבר על החשיבות שיש לדרך ולמה עושים בדרך כדי להשיג מטרות ולדבר על כך שבשיעור הבא נחזור למטרות שהגדירו ונתחיל לעבוד על הגדרת הדרך להשגה של המטרות הללו.

סבב סיכום: המקום הכי רחוק אליו אני רוצה להגיע

מתודה 1 : המקום הרחוק ביותר שהגעתי אליו

סבב פתיחה: המקום הכי רחוק שהגעתי אליו

מהלך שיעור: מפזרים קלפים על הרצפה ומבקשים מכל אחד\ת לקחת קלף שמייצג משהו שהוא\היא השיגה בחיים. מזמינים אותם להציג את הקלף שלקחו ולספר על איזה דברים היו צריכים לעשות כדי להשיג את מה שהשיגו. (מומלץ שהמנחה\כת\תדגים

מתודה 5 (מיכל גלבוע אטר)

משחק זיהוי מטרות על פי המדדים

לסיום, אפשר לערוך משחק נחמד בו מציגים מדדים של ילד אחד או מספר ילדים והקבוצה צריכה לזהות את המטרה השייכת למדדים אלו. בסיום שלב זה לכל אחד מהילדים שני דפים אופרטיביים - דף מטרות ודף מדדים. חשוב לדאוג לתיוק דפים אלו ושמירתם בקלסר האישי של החיווך האישי של הילדים - אלו דפים חשובים בדרך לחוזה האישי.

חשוב להבין, כי שלב זה קריטי בדרך לחוזה - וקשה ביותר עבור הילדים, בשל הצורך להתכנס להגדרות קונקרטיות ומחייבות. זה הוא המקום להשתמש במשאב השיחה האישית לשם תמיכה ועזרה לילדים בתהליך התגבשות אישי זה. אל תוותרו על המשחקים שבדרך אל הדפים - הם מחברים, מבהירים והופכים את התהליך למהנה ולא עוד דף עבודה.

מתודה 2: תכניות אישיות

סבב פתיחה: מה שלומי היום?

מהלך שיעור: לשיעור הזה צריך להכין מראש דפים מעוצבים של תכנית אישית (מומלץ שיהיו על דפים בגודל 3A). בגדול המבנה צריך להתאים לתוכן של המהלכים עד כה, למשל:

שם .....

מטרה לימודית בבית ספר:

מה עליי לעשות (תכנית פעולה)?

איך אדע שאני מיישם?

מטרה משפחתית ביתית?

מה עליי לעשות (תכנית פעולה)?

איך אדע שאני מיישם?

מטרה חברתית קהילתית:

מה עליי לעשות (תכנית פעולה)?

איך אדע שאני מיישם?

מטרה נוספת:

מה עליי לעשות (תכנית פעולה)?

איך אדע שאני מיישם?

מחלקים את הכיתה לשלישיות כדי שיעבדו בשלישיות. המטרה שלהם היא לעזור אחד\ת לשני\ה למלא את דפי התכניות האישיות (יכול לקחת מספר שיעורים). מומלץ להשאיר זמן בכל שיעור שעוסקים בבניית התכניות האישיות להקדיש זמן למליאה להצגה של שתיים שלוש תכניות וחשיבה משותפת כדי שיהיה ניתן להדגים כיצד לדייק\לשפר אותן (בהסכמת התלמידים\ות כמובן).

חשוב כל הזמן להדגיש שהמטרות והתוכניות צריכות להיות מותאמות לזמן שנותר עד סוף שנת הלימודים.

במהלך העבודה שלהם חשוב שיהיה להם את כל החומרים שנאספו עד כה - אסטרטגיות למידה, מקצועות שמעניינים אותם, חוזקות ויכולות, מטרות שהגדירו כבר וכו'

סבב סיכום: איך אני יוצא היום מהמפגש?

מתודה 4 CASE STUDY לדרכי יישום ולמידה

בוחרים מטרה ומדדים של ילד המתנדב להציגה בפני הכתה. מפזרים בכתה בריסטולים ועל כל אחד מהם כותבים את אחת מהמקומות בהם יכולה להתרחש למידה (ראו בטבלא המצ"ב, זו שעבדנו עמה בהשתלמות). ליד כל אחד מהבריסטולים מניחים מדבקות צבעוניות. על הילדים להסתובב בין הבריסטולים ולכתוב דרך למידה/עשייה המובילה להשגת המטרה. עבור כל הצעה שלא נכתבה עדיין הילד מדביק לעצמו מדבקה. בסיום ינצח זה שיש לו הכי הרבה מדבקות...

לאחר שהילדים סיימו להסתובב ולרשום חוזרים למליאה ומציגים את התוצרים - האירו בפני הילדים הצעות יצירתיות, פותחות וכו'. בדקו עם הילדים את מידת התאמת ה"איך" למדדים שהוצגו ולמטרה בכלל.

מתודה 5: פעילות יישום אישי דרך ייעוץ ממבוגר משמעותי

כל ילד ממלא לעצמו טבלה הנוגעת במקומות ללמידה לקראת השגת המטרה. הציגו לילדים לשתף את ההורים/המבוגר המשמעותי בחשיבה שלהם ולקבל את עצתם. לאחר שכל ילד ממלא לעצמו הוא מציג את החשיבה שלו בשלוש העוצמה ומקבל את עצות השלשה וכו'. אפשר להציע למי שרוצה או שתקוע ללא הצעות לפתוח את הדברים במליאה.

חתימה על תכנית אישית (איתי אלטר)

במועד שנקבע לכך יש לארגן מפגש טקסי של חתימה על התכניות האישיות - מומלץ להגיע לכך לפני תחילת השנה החדשה.

שיעור לפני כן צריך שיהיה שיעור שבו מחליטים שהתכניות מדויקות ומשופרות לשביעות רצון כולם כך שבשיעור הבא נעשה טקס חתימה (אפשר להביא כיבוד ומומלץ להפוך את השיעור הזה לחגיגי, אולי אפילו לעשות את זה אחה"צ עם הורים\מורי מקצוע שמלמדים את הכיתה\אורחים אחרים). להגיד גם שבשיעורים שיהיו אחר כך נעזור אחד לשני במימוש התוכניות האישיות הללו - לצורך החתימה צריך שני העתקים של כל תכנית כך שאחרי החתימה העתק אחד נשאר אצל התלמיד והשני אצל המחנך\כת.

חתימות

אפשר חתימה של התלמיד והשל המחנך\כת או לחילופין חתימה של התלמיד והחתימה של נציג\ים מטעם הכיתה. - להדגיש שהחתימה מייצגת התחייבות של התלמיד לעשות כמיטב יכולתו\ה לעמוד בתכנית האישית והתחייבות של הקבוצה כולה ושל המחנך\כת לעשות כמיטב יכולתם לעזור לו\ה במימוש התכנית

עיצוב ונוסח התכנית -

הבחירה באיזה תוכן יופיע בתכנית האישית עליה חותמים ובאיזה עיצוב ייעשה שימוש נתונה למחנך ולתלמידים. אין כמעט סוף לאפשרויות. הבחירה צריכה לקחת בחשבון שלושה מרכיבים עיקריים:

* התכנית האישית עליה חותמים צריכה לייצג בצורה הטובה ביותר את התוצר של העבודה על 10\5 השאלות של ה SML בשבועות שקדמו לחתימה. שווה לעבור על כל החומרים שנאספו בתהליך העבודה ולחשוב על מה ואיך לייצג אותם בתוך התכנית האישית עליה חותמים.

* התכנית האישית עליה חותמים אמורה להיות עוגן משמעותי להמשך העבודה בהמשך השנה. בשל כך יש חשיבות לבחון באיזה מתודות ואופנים מתכננים לבצע את המעקב על היישום שלה ובהתאם לכך איזה תוכן ואיזה עיצוב של התכנית האישית ישרת הכי טוב את המעקב הזה (לשם כך שווה לקרוא את החלק על המתודות לדוגמא של מעקב על יישום תכניות אישיות כדי לבחור ברמה הכללית את הדרך בה המחנך מתכוון להמשיך את העבודה לאורך שארית השנה ולהתאים אליה את התכניות האישיות.

* בסופו של דבר התכנית האישית היא תוצר פיזי ולעתים הרעיונות הכי טובים יכולים ליפול מסיבות טכניות של ביצוע. חשוב שההחלטה לגבי מה יהיה בתכנית האישית ואיך היא תראה תקח בחשבון את האפשרויות הטכניות הקיימות בבית הספר (למשל הדפסה בצבע או שחור לבן? על נייר רגיל או נייר מיוחד? מקוון או לא? וכו')

יישום תכנית אישית

מתודה 1: הצעד הראשון

מתאים כפעילות מיד לאחר החתימה על התכנית האישיות. מכינים מנייר עקבות צעדים ומחלקים למשתתפים. כל משתתף צריך לכתוב על הצעדים שקיבל את השם שלו ואת הצעד הראשון שהוא מתכנן לעשות ליישום של כל אחת מהמטרות שלו בתכנית האישית. זה צריך להיות משהו שהוא יכול לעשות תוך כדי שבוע. את הצעדים תולים על הקיר בכיתה. שבוע אחרי כל אחד נעמד ליד הצעדים שלו ומדווח מה עשה.

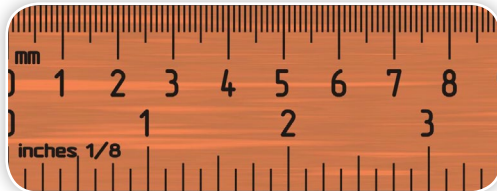
אפשר כהמשך לתת עוד צעדים כדי שיכתבו מה הצעד הבא.

מתודה 2: מנחה מתחלף

בכל שיעור חינוך תלמיד אחד מקבל 10-15 דקות להציג את ההתקדמות שלו בתכנית האישית ולקבל שאלות מהכיתה. אפשר לעבוד עם התלמידים על דרכי הצגה מקוריות של ההתקדמות שלהם כדי שזה לא יהפוך להיות מתיש. כמובן ששימוש במתודה הזאת מחייב שיהיה תוכן מעניין ומשמעותי לאחר ההצגה של התלמיד. וריאציה אחרת היא לעשות את זה כל שלושה שיעורים (שיעור אחד מתוך השלושה בשבוע) ושכל שיעור יציגו שלושה תלמידים - וכך מתפנים שני שיעורי חינוך שלמים לדברים אחרים.

מתודה 3: סרגלי התקדמות

מכינים מראש סרגלי התקדמות (מספר סרגלי ההתקדמות שמכינים = למספר המטרות בתכנית האישית X מספר המשתתפים). סרגלי התקדמות נראים כך:

סיום שנה	תאריך:	תאריך:	תאריך:	תאריך:	תאריך:	תאריך:	תאריך החתימה על התכנית האישית
תיאור היעד אליו אמורים להגיע	מצב התקדמות	מצב התקדמות	מצב התקדמות	מצב התקדמות	מצב התקדמות	מצב התקדמות	תיאור של נקודת ההתחלה ביחס למטרה

רפלקציות בסיום טרימסטרים

מומלץ לקיים שלושה תהליכי רפלקציה במהלך השנה. מטרות מפגשי הרפלקציה היא לאפשר למשתתפים להסתכל על התהליך שעברו וללמוד ממנו. תזמון מומלץ לתהליכי הרפלקציה הללו יהיה בסביבות התקופות של הפקת התעודות והפגישות עם ההורים כך שניתן להשתמש במפגשי הרפלקציה גם כהכנה למפגש עם ההורים בימי הורים\חלוקת תעודות וגם כמקור לתכנים שיוכנסו לתוך התעודות המחזיקות את המהויות של החינוך האישי. לכל רפלקציה מומלץ לתת בין שיעור אחד לשלושה.

רפלקציה על תהליך בניית התכנית האישית (אחרי החתימה)

מטרת הרפלקציה הזו היא לבחון את החוויה של המשתתפים בחלק של בניית התכנית האישית שלהם. איך היה להם לעשות זאת? מה היה מאתגר\קשה? מה היה כיוף\קל? האם מרוצים מהתוצאה? האם ומה למדו על עצמם תוך כדי? מה למדו על הכיתה שלהם? מה דעתם על התהליך? הצעות לשיפור שינוי בעתיד? וכו'...

מתודה 4: בול פגיעה

כל משתתף מקבל דף 3A שעליו מצוירת מטרה עם 8 עיגולים אחד בתוך השני. במעגל הפנימי הוא רושם את השם של עצמו ובשבעת המעגלים החיצוניים הוא רושם את המטרות\יעדים שלו לפי מידת הקירבה שלו להשגתם לפי תחושתו. עושים שיתוף בקבוצות קטנות של 3-4 משתתפים בכל קבוצה וכל משתתף מציג את המטרה בה הוא מרגיש שהתקדם הכי הרבה ואת המטרה שבה הוא מרגיש שהוא התקדם הכי מעט. הקבוצה יכולה לשאול שאלות הבהרה לנסות להבין מה אפשר את ההתקדמות המהירה ומה גורם לעיכוב בהתקדמות האיטית. בסוף הפעילות המחנך אוסף את סרגלי ההתקדמות ושומר אותם עד לפעם הבאה.

בסבב סיכום אומרים איך היה להם?

כמות התאים בסרגל ההתקדמות כמספר הפעמים שרוצים להשתמש במתודה הזו בין החתימה על התכנית האישית לסיום השנה.

את תיאור נקודת ההתחלה ואת תיאור היעד ממלאים פחות או יותר במועד החתימה על התכנית האישית. את התאים שבין ממלאים כל פעם במהלך הפעילות שמוקדשת למתודה זו. כל משתתף מקבל סרגלי פעילות כמספר המטרות בתכנית האישית ובכל סרגל הוא ממלא את התאריך ואת מצב ההתקדמות שלו באותה עת. לאחר המילוי מתחלקים לקבוצות קטנות של 3-4 משתתפים בכל קבוצה וכל משתתף מציג את המטרה בה הוא מרגיש שהתקדם הכי הרבה ואת המטרה שבה הוא מרגיש שהוא התקדם הכי מעט. הקבוצה יכולה לשאול שאלות הבהרה לנסות להבין מה אפשר את ההתקדמות המהירה ומה גורם לעיכוב בהתקדמות האיטית. בסוף הפעילות המחנך אוסף את סרגלי ההתקדמות ושומר אותם עד לפעם הבאה.

אם יש זמן אפשר במליאה לנסות להציף את הגורמים המקדמים והגורמים המעכבים שעלו בדיונים בקבוצות הקטנות.

סבב סיכום: הצעד הקטן הבא שאני הולך לעשות בשבוע הקרוב כדי לקדם את אחת המטרות שלי.

רפלקציה על השנה כולה

מטרת הרפלקציה הזו היא לבחון את החוויה של המשתתפים מהחוויה הכוללת של השנה. נכון לעשות את המהלך הרפלקטיבי כחלק מתהליך הפרידה וסיום השנה (להלן). איך הם מסכמים את השנה? האם השיגו את היעדים שלהם לשנה זו? אם כן מה עזר להם להשיג את היעד? אם לא מה קרה? איזה מסקנות לוקחים לעצמם לשנה הבאה? וכו'...

רפלקציה על היישום בסביבות פסחא

מטרת הרפלקציה הזו היא לבחון את החוויה של המשתתפים בחלק הראשון של היישום של התכנית האישית שלהם. איך הם חווים את ההתקדמות שלהם בהשגת המטרות? איפה מתקשים? האם ולמה קצב ההתקדמות שלהם שונה ממה שתכננו? האם ואיזה שינויים היו רוצים לעשות? מה למדו על עצמם? וכו'...

סיום ופרידה

אחד הדברים החשובים ביותר הוא לסיים את השנה בתהליך מובנה של סיכום ופרידה. לתהליך זה יש שני מרכיבים משמעותיים:

האחד הוא קיומה של רפלקציה על התהליך ה SML י השנתי - כאן למחנך שאסף חומרים לאורך השנה בתיקיות של תלמידים יש הזדמנות נהדרת לשבת עם התלמידים ולבחון את מכלול התוצרים הכתובים והמצויירים שהיו לנו השנה.

❁ השני הוא קיומו של תהליך סגירה ופרידה קבוצתי - זוהי הזדמנות נהדרת עבור התלמידים ללמוד שיעור חשוב בפרידות.

לצורך קיום המהלך הזה יש חשיבות להתחיל אותו מספיק מוקדם כדי לאפשר לו את כמות הפגישות הנדרשת (מומלץ שיהיו לא פחות מ-8-6 פגישות לכך). הכמות המדוייקת תלויה באופי וסגנון המחנך ואופי וסגנון הכיתה וגם בהתפתחות של הכיתה כקבוצה דינאמית (למשל עד כמה ואיזו תרבות נוצרה מבחינת הדיאלוג בכיתה לאורך השנה).

להלן אני מציע מספר מתודות לעיסוק בסיום ופרידה.

מהלך עיבוד פרידה מספר שיעורים

המחנך רושם ואוסף את דברי המשתתפים לגבי הרגשות שציינו.

שיעור אחרי המחנך מתחיל מלהזכיר את הרגשות שעלו בדיון קודם (רושם אותם על הלוח) ומביא את המודל של קובלר-רוס העוסק בעיבוד של אובדן והשלבים שלו (המודל במקור פותח סביב התמודדות של אנשים עם מחלות סופניות. בנספחים שלהלן מידע על שלבי המודל).

מהלך מספר שיעורים: מפזרים קלפים\תמונות על הרצפה ומבקשים מכל אחד\ת לקחת קלף שמייצג עבורו פרידה. כל אחד מציג את הקלף שלקח ומסביר. עושים דיון על מה שעולה באסוציאציות ומפתחים אותו סביב השאלות: איזה סוגי פרידות אנחנו מכירים? איזה רגשות פרידות מעוררות בנו?

מתחלקים לקבוצות של 6-8 משתתפים בכל קבוצה וכל קבוצה עושה דיון באיזה דרכים ניתן להתמודד עם הרגשות שעולים לנו בפרידה. בסיום כל קבוצה מציגה רשימה של ההתמודדויות שעלו לה (חשוב שלכל קבוצה תהיה רשימה כתובה ושהמחנך יאסוף אותה להמשך המהלך שיעור אחרי).

שיעור אחרי המחנך רושם על הלוח במרווח ג ש ר מא ח ד. מזכירים את נושא המפגשים האחרונים ומתחילים בסבב בו כל אחד אומר מה עוזר לו להתמודד עם פרידה. את הדברים שהתלמידים אומרים המחנך רושם מתחת לאותיות של גשר מאחד לפי ההתאמה (על מודל גשר מאחד להלן בנספחים). אחר כך המחנך מחזיר את הסיכום של דרכי התמודדות לקבוצות משיעור קודם ומבקש מנציגים של הקבוצות להקריא דרכי התמודדו נוספות שלא נאמרו בסבב הפתיחה.

לאחר שיש פריסה של דרכי התמודדות מתחת לאותיות של גשר מאחד המחנך מסביר את המודל ומדבר על ריבוי סגנונות התמודדות עם כעס ועצב.

שיעור אחרי המחנך מציין שאחת השיטות לעיבוד של פרידה היא רפלקציה על מה שהיה וכאן מתחילים מהלך של רפלקציה של השנה - מזכירים נקודות ציון מרכזיות שהיו בדרך ואם המחנך שמר תוצרים של תלמידים חוזרים אליהם. חלק זה יכול לקחת מספר שיעורים.

בשיעור לפני אחרון עושים מהלך סגירה בו כל תלמיד מוזמן למלא דף שמחולק לארבע חלקים:

מה למדתי השנה	ממה נהניתי השנה
מה מתוך השנה אני מעדיף להשאיר מאחורי	מה מתוך השנה אני רוצה לקחת איתי לשנה הבאה

אחרי שממלאים אפשר לעשות שיתוף (במליאה או בקבוצות של בין 6 ל 8 משתתפים).

בשיעור האחרון מומלץ לעשות מסיבה עם כיבוד - ואולי גם איזה מתנה סימלית מהמחנך לכל תלמיד...

